

rugsėjis / september 1987

 **laiškas
lietuviams**

MARIJOS METAI	253	Kun. A. Steigvila, M.I.C.
PAL. JURGIS MATULAITIS PRISIMINIMŲ PRIZMĖJE	255	Sesuo Ona Mikailaitė
DOVANA IŠ DANGAUS	259	Nina Gailiūnienė
VERČIAU KENTĖTI UŽ GERUS DARBOS	266	Chiara Lubich
TREMTIS IR MES	267	P. Daugintis, S.J.
EILĖRAŠČIAI	273	Zenta Tenisonaitė
DVIKALBIŠKUMAS SVETUR	274	Dr. Algis Norvilas
KAIP RUOŠTIS VEDYBOMS	276	Kun. Jonas
KĄ MAN REIŠKIA BŪTI KRIKŠČIONE?	278	Asta Kazlauskaitė
AR VERTA DALYVAUTI ORGANIZACIJOSE?	279	Vaiva Vygantaitė
NAUJI LEIDINIAI	280	Red.
TĖVYNĖJE	282	Gediminas Vakaris
KALBA	285	Juozas Vaišnys, S.J.
TRUMPAI IŠ VISUR	286	Juoz. Pr.

Šis numeris iliustruotas J. Tamulaičio nuotraukomis iš “Laiškų lietuviams” metinės šventės.
Viršelio piešinys ir skyrių vinjetės — Rasos Sutkutės.

Laiškai Lietuviams — Letters to Lithuanians (ISSN 00301-540) is published monthly except July / August, when bimonthly, for \$10.00 a year by Jesuit Fathers of Della Strada, Inc., 2345 West 56th Street, Chicago, IL 60636. Second class postage paid at Chicago, IL and additional mailing offices. POSTMASTER: Send address changes to **Laiškai Lietuviams**, 2345 W. 56th Street, Chicago, IL 60636.

MARIJOS METAI

KUN. AUG. STEIGVILAS, M.I.C.

Šv. Tėvas šiuos metus paskelbė Marijos metais. Mums, lietuviams, ypač yra džiugu, nes šiais metais švenčiame Lietuvos krikščionybės 600 metų sukaktį, kuriai buvo ilgai ruošiasi, todėl bus pravartu įsigilinti į Marijos metu prasmę ir nusistatyti pastoracines gaires. Pasinaudosime mintimis iš vokiečių katalikų mėnesinio religinio žurnalo "Fatima-Bote", kur iškelta dešimt praktiškų nurodymų. Čia juos paminėsime, o paskui plačiau nagrinėsime čia iškeltas mintis.

1. Visi tikintieji prašomi savo namuose įrengti mažą Marijos altorėlį. Šis altorėlis primins, kad Marija yra Bažnyčios ir šeimų Motina.
2. Prie Marijos altorėlio šeima kasdien turėtų susirinkti bendrai maldai. Bendra šeimos malda yra sėkminga priemonė išlaikyti šeimos vienybę.
3. Susirinkimuose kreiptis į Mariją malda, kad ji lydėtų susirinkimo dalyvius savo įkvėpimu.
4. Kiekviena šeima tegul skaito ir mąsto Šv. Rašto mintis. Dievo žodis padės šeimoms nušviesti šių laikų problemas ir jas išspręsti tikėjimo šviesoje.
5. Organizuoti parapijų bažnyčiose bendrą rožančiaus kalbėjimą bent kartą per savaitę, pavyzdžiui, šeštadienio vakarais. Negalint nuvykti į bažnyčią, kelios šeimos galėtų susirinkti bendrai rožančiaus maldai.
6. Nuolat su savimi nešiotis rožančių ir jį kalbėti darbe ar kelionėje.
7. Organizuoti keliones į Marijos šventoves, norint atgaivinti gražų krikščionybės paprotį — keliauti su Marija per gyvenimą.
8. Marijos metais krikštijant kūdikį, pridėti jam antrą Marijos vardą, kad tai būtų kūdikio meilės ženklas Motinai Marijai.
9. Grupėse stengtis studijuoti Marijos kulto reikšmę, Marijos vietą Bažnyčioje, ypač nagrinėjant paskutinę popiežiaus encikliką apie Mariją.

Laureačių vardu kalba Asta Kazlauskaitė (jos premijuotas straipsnis yra 278 puslapyje).
J. Tamulaičio nuotrauka.

10. Tikintieji, tiek šeimose, tiek grupėse ar parapijose, tegul šiais metais pasiruošia pasiaukoti Nekalčiausiajai Marijos Širdžiai kurioje nors Marijos šventovėje.

Dabar pakalbėsime apie Mariją — šeimų globėją, o kituose numeriuose panagrinėsime kitus čia paminėtus patarimus.

1. MARIJA — ŠEIMŲ GLOBĖJA

Pradedant švęsti Marijos metus, bus pravartu įsigilinti į Marijos reikšmę ne tik pavienio asmens, bet taip pat ir šeimos gyvenime. Marija, kuri buvo Šventosios Šeimos širdis, ir dabar gali tapti kiekvienos šeimos globėja bei vienytoja.

Nelengva šių dienų sukuriuose išlaikyti šeimą tvirtą ir vieningą. Todėl yra naudinga turėti prityrusią globėją ir užtarėją, kuri yra Švenč. Mergelė Marija. Tad kiekviena šeima prie savo įsirengto altorėlio prašys Marijos pagalbos ir globos.

Paminėsiu iš savo jaunystės dienų šeimos išgyvenimus. Kai II pasaulinio karo metu Lietuvoje buvo kasami apkasai, kai sklido gandai, kad kiekvieną momentą gali atsiverti frontas, tada savo šeimoje nutarėme kas vakarą po dienos darbų ūkyje susirinkti bendrai maldai — prie Marijos paveikslo sukalbėti rožančių. Mūsų šeima pajuto Marijos globą ir surado didelę paguodą bei suraminimą. Jautėmės ramūs ir saugūs, nors aplinkui visi žmonės jautėsi labai sukręsti.

Vėliau, kai teko palikti savo tėvų žemę ir atsirasti svetimoje šalyje, buvau laimingas suradęs krikščionišką šeimą, kurioje praleisdavau atostogas. Šioje šeimoje taip pat kiekvieną vakarą susirinkdavome bendrai maldai prie Marijos paveikslo. Vėliau du šios šeimos broliai tapo kunigais ir dabar yra pavyzdingi klebonai.

Marijos globa ir meilė kiekvienai šeimai yra labai reikalinga, kad šeima jaustųsi vieninga, saugi ir laiminga. Gaila, kad dabar, užuot pasimeldus prie Marijos paveikslo, šeimos nariai daug laiko praleidžia prie televizijos aparatų, kurie šeimai labai mažai naudos teatneša, tik dar labiau išblaško ir suskaldo.

Prisiminkime tuos laikus, kai dar nebuvo

PALAIMINTASIS JURGIS MATULAITIS PRISIMINIMŲ PRIZMĖJE

(Tęsinys)

SESUO ONA MIKAILAITĖ

ASMENINĖ ĮTAKA

Matulaičio didysis rūpestis visad buvo panaudoti visokias priemones patraukti žmones prie Dievo. Jis gerai suprato, kad privatūs pašnekesiai yra vienas iš veiksmingiausių būdų pasibelsti į žmogaus širdį.

Asmeniškiems pokalbiams jis negailėjo nei savo laiko, nei jėgų. Privačius kontaktus jis panaudodavo spręsti keblius, painius klausimus, kurie dėl savo opumo ar asmeniško pobūdžio netiko sakyklai.

Pas ark. Matulaitį, popiežiaus atstovą Lietuvai, apaštalinį vizitatorių, nuo 1925 - 1927 m. Kaune lankydavosi įvairūs interesantai: ministrai, profesoriai, mokytojai, kunigai, gydytojai, vienuolių atstovai, aukštieji kariškiai. Lankytojai būdavo įvairių tautybių ir įvairių tikybų: lankėsi žydų vyr. sinagogos rabinas Mauša, liuteronų pastorius Vaicas, totorių šventikas Marz, rusų pravoslavų archirėjas Andrejevas.

Kartą užėjo ir laisvamanių vadas dr. Šliupas. Atėjo, jau varpeliui skambinant pietų. Ark. Matulaitis prašė pietus atidėti, pranešus, kad atvykęs dr. Šliupas. Nors tai buvo įprasta, bet svečias neįteikė vizitinės kortelės. Apie tai pranešta ark. Matulaičiui. Šis pasakė.

— Man reikalinga jo siela, o ne jo kortelė. Pasakyk vyresniajam (marjonų virši-

televizijos aparatų, kai gegužės mėnesį visi kas vakarą susirinkdavo bendrai maldai prie Marijos paveikslo ar statulėlės, kur būdavo gegužinės pamaldos, kur būdavo gėlėmis išpuoštas Marijos altorėlis. Kodėl dabar mes negalėtume padaryti iš savo šeimos lyg mažą Marijos šventovę, kurios kampe būtų mažas Marijos altorėlis — šeimos židinio amžinoji ugnis, uždegta dangiškajai mūsų Motinai Marijai?

ninkui), kad pietų aš neateisiu. Reik priimti retą svečią.

Dr. Šliupo vizitas truko ilgai. Iš arkivyskupo kabineto jis išėjo labai išraudęs ir išprakaitavęs. Išeidamas gražiai atsisveikino su durininku:

— Didelę išpažintį atlikau.

Pietaudamas arkivyskupas prisipažino:

— Kalbėdamas su dr. Šliupu, labiau pri-vargau nei su tais dešimčia, kuriuos anksčiau buvot man atvedę...

Kiekvienam interesantui durys buvo at-viros. Nė vienas jų nematė arkivyskupo ne-kantraujančio ar įsibodėjusio. Visus priim-davo meiliai, lyg pačios Apvaizdos atsiųstus.

Prof. Vladas Jurgutis, klausęs Matulaičio sociologijos paskaitų Petrapilyje, vėliau tapęs ekonomistu ir Lietuvos banko valdy-toju, pasakojo tokį 1927 m. sausio mėn. į-vykusį atsitikimą Kaune.

"Kada ark. Matulaitis gulėjo dr. Hagen-torno ligoninėje, aš buvau nuėjęs jo aplan-kyti. Bet prie ligoninės susvyravau: eiti ar ne. Nutariau neiti. Nesiryžau".

— Kodėl gi neužėjai? — paklausė jo draugas kun. Stasys Irtmanas.

— Bijojau, — atsakė. — Numaniau, kad jis man pasakys: tu turi tą ir tą padaryti. Jaučiau, kad negalėsiu padaryti. O antra vertus, man buvo gaila darbo, į kurį aš buvau visas įsitraukęs ir su kuriuo buvau taip suaugęs.

Kiek vėliau Jurgutis savo draugui pasa-kė šiuos pilnus nuolankumo žodžius:

— Dabar į bažnyčią aš einu per užpaka-lines duris. Bet ateis laikas, kada aš pas ma-rijonus grindis plausiu. Tai bus mano pas-kutinė karjera.

Nors taip nebuvo, bet Jurgutis savo 20.000 litų vertės biblioteką užrašė marijo-nams. Mirė 1966 metais.

Mažai kas galėjo atsilaukyti prieš Ma-tulaičio gerumu spinduliuojančios asmeny-bės įtaką.

1920 m. drauge su generolo Zeligows-kio kariuomene į Vilnių atvyko vyskupas Vladislovas Bandurskis. Vilniuje jisėjo len-kų kariuomenės kapeliono pareigas ir gyve-

no senuose vyskupų rūmuose miesto centre, kurie buvo paversti karo ligonine.

Atvykęs Bandurskis neaplankė vietos vyskupo Matulaičio, nors mandagumas rei-kalavo tokį vizitą padaryti. Matulaičio kanc-leris, Liucijonas Chaleckis, pasakojo apie tokį pokalbį su Bandurskiu.

"Su Bandurskiu aš buvau artimai pažįs-tamas. Tad aš jį ir pakursčiau. Iš karto jis atsikalbinėjo. Sakėsi nenorįs gaišinti ordi-naro. Savo atsilankymu atimsiąs jam bran-gaus laiko.

— Tai ne bėda. Ateikite, kada vyskupas geria arbatą ir nesudarysite jokio trukdymo.

Netrukus atėjo. Tai buvo septinta valan-da vakaro. Vyskupu Jurgiu jis taip susiža-vėjo, kad nepajuto, kaip užsibuvo iki dvy-liktos valandos nakties, prasilenkdamas su etiketo reikalavimais, kad pirmas vizitas ne-turi užsistėti ilgiau kaip 15 minučių. Nuo to laiko vyskupas Bandurskis buvo dažnas vyskupo Matulaičio svečias".

Bandurskis buvo pilsudskininkas, pasi-žymėjęs savo politine veikla. Vilniuje gar-sėjo savo prolenkiškais pamokslais. Lenkai jį specialiai atsikvietė iš Varšuvos, kad savo iškalbingumu nustelbtų vyskupą Matulaitį. Vyskupas gerai tai žinojo. Tačiau pastebė-jęs, kad Bandurskio sutana labai sunešiota, pasirūpino, kad jam būtų pasiūta nauja ir pristatyta į jo butą. Tikriausiai Bandurskis suprato, iš kur ta dovana. Ir kai jam pačiam teko išgyventi sunkių valandų, kitiems poli-tiniams vėjams papūtus, jį užtarė ne kas kitas, bet kaip tik Matulaitis.

1923 m. lapkričio 20 d. vyskupas Matu-laitis šventė 25 metų kunigystės sukaktį, ku-ri buvo atžymėta iškilmingomis pamaldomis katedroje. Vyskupas Bandurskis pasisiūlė sakyti pamokslą. Jį pradėjo šv. Pauliaus apaštalo žodžiais: "Man mažai rūpi, ką jūs ar žmonių teismas spręstų apie mane... Ma-no teisėjas yra Viešpats" (plg. 1 Kor 4,3-3). Visų dalyvių nustebimui, pamokslą paskyrė vyskupo Matulaičio krikščioniškos dvasios iškėlimui. Pabrėžė jo teisingumą ir meilę Bažnyčiai bei visiems jos vaikams, nieko neišskiriant. Smarkiai pasisakė prieš Matu-

“Laiškų lietuviams” konkurso laureatės: Aldona Kamantienė, Dalia Staniškienė, Rasa Hollenderytė, Lina Grigaitytė, Rima Polikaitytė, Vida Brazaitytė, Asta Kazlauskaitė.

J. Tamulaičio nuotr.

laičiui priešingą veikimą, vykdomą kai kurių politinių partijų atstovų Vilniuje. Matulaičiui mirus, tas karštas lenkų patriotas rašė vienam kunigui: "Dievas duos, kad gal greitai laiku garbinsime a.a. vyskupą ant altorių".

TĖVAS VISIEMS

Vilniuje gyvenęs rusas D.D. Bochan pasakoja, kad su vyskupu Jurgiu jam teko turėti reikalų 1921-1923 metais. Pirmą kartą su juo susitiko rusų emigrantų vaikų prieglaudos reikalu, deleguotas Vilniaus rusų draugijos. Pasisveikinus, Bochan prabilo lenkiškai, nes iš visų delegatų jis vienas tą kalbą temokėjo.

- Jūs rusai? — paklausė vyskupas.
- Rusai.
- Kam gi tad mums kalbėtis lenkiškai!

Pasinaudokime rusų kalba. Ji pakankamai turtinga mūsų mintims išreikšti.

"Gražų, patrauklų vyskupo veidą nušvietė maloni, išmintingo žmogaus šypsena, o didelėse, giliose jo akyse žybtelėjo viliojanti ugnelė", — pasakoja toliau Bochanas.

— Sakote, kad jūsų, kad rusų vargas čia labai didelis? — toliau kalbėjo vyskupas.

— O taip. Ir nėra kuo jį sumažinti.

— O jūsų draugija?

— Ji pati neturtinga. Ką gi galime padaryti, neturėdami lėšų? Be to, mes vos šiaip taip toleruojami — valdžia mums nepalanki. Mūsų labdaringoje draugijoje ji ižiūri pavojingą politinę organizaciją, siekiančią Vilniaus kraštą prijungti jei ne prie bolševikiškos Rusijos, tai bent prie Lietuvos.

Atsilošęs kėdėje, vyskupas prasijuokė.

— Taip, — liūdnai pastebėjo kitas de-

legacijos narys, — tai galbūt ir juokinga, bet nuo tų kuriozų reikia nukentėti nuskurdusiems, badaujantiems ir pastogės neturintiems.

Čia vyskupas kiek sujudo, ir jo veide pasireiškė susijaudinimas.

— Tai juk ir yra visas mūsų rūpestis, nukreiptas į tai, kad nors kiek palengvintume jūsų vargą, — karštai pasakė.

— Ar galima tikėtis Apaštalo Sosto paramos?

— Manau, kad taip. Šventasis Tėvas (Pijus XI) yra geriausias žmogus. Labdarybės darbuose jis neskiria savojo nuo svetimo — krikščioniškai šelpia visus. Aš užtarsiu jūsų reikalus. Kiek mano žodis Romoje bus išgirstas, gausite, ko prašote.

Tai nebuvo tuščias pažadas, nes Pijus XI jau buvo asmeniškai Matulaičio draugas. Vyskupas kalbėjo toliau:

— Bet ir į jus, ponai, turiu prašymą. Gerai suprantu, kad visuomeninės organizacijos gaunami pinigai reikalingi stropiausios atskaitomybės. Bet prašau jus tų pinigų atskaitomybę atlikti kiek kitokiu būdu: neraišykite į bendrąją knygą, bet atskirai kas mėnesį duokite apyskaitą man, kad galėčiau ją perduoti nunciatūrai.

Ir tuojau paaiškino:

— Aš nenoriu, kad drauge su tais pinigais jūsų bendruose susirinkimuose ir įvairiose komisijose būtų kartojamas šv. Tėvo vardas. Gerus darbus geriau daryti paslaptimis...

"Išeidami iš vyskupo namų, mes visi karštai jam dėkojome. Atsisveikindamas dar ir nuo savęs pažadėjo paaugoti milijoną markių mūsų prieglaudai. Tuos pinigus sekančią dieną atsiuntė draugijos pirmininkui".

Matulaičio vyskupavimo metu Vilniuje stiprokai reiškėsi gudų tautinio atgimimo sąjūdis. Matulaičio bičiulis vyskupas Ložinskis, naujai įkurtos Minsko vyskupijos valdytojas, buvo palankus gudams — leido katekizuoti sava kalba ir pamokslus sakyti bažnyčiose. Ir Matulaitis nenorėjo gudų nuo Bažnyčios atstumti, nes Vilniaus vyskupijoje jų buvo dauguma. Pats mokėsi ir šiek tiek

pramoko gudų kalbos. Su pas jį pasitarti užėjusiais gudų veikėjais kalbėdavosi atvira ir tėviškai jų gimtąja kalba.

1919 m. vasario 27 d. Matulaitis savo dienoraštyje aprašė pokalbį su kunigu Andriejum Cikoto: "Sakiau, kad aš esu vyskupas katalikas ir visiems lygiai noriu tarnauti ir stengsiuos tarnauti bei visų savo žmonių dvasios reikalų lygiai žiūrėti. Man visi lygūs: tiek baltgudžiai, tiek lenkai, tiek lietuviai. Bet kadangi čia, Vilniuje, tautiniai dalykai labai opūs, ir labai keistai ir savotiškai į juos žiūrima, reikia būti atsargiam. Sakiau, kad aš gudų atgijimui ne tik nesi-priešinsiu, bet ir remsiu, kad iš vagos neiškryptų..."

Kun. Cikoto ilgainiui tapo marijonu; Marijampolėje atlikdamas naujokyną, išmoko lietuviškai. Paskui keletą metų darbavosi lietuvių tarpe Amerikoje, prieš tai, kai buvo paskirtas tarnauti savo tautiečiams Drujoje.

Kitas žymus gudų veikėjas kun. Antanas Stankievič, užrašęs savo atsiminimus apie ark. Matulaitį, pasakoja, kaip jis buvo palankus gudams, gerai suprato ir atjautė jų padėtį. Nedraudė veikti ir kelti tautos sąmoningumą. O gudai iš savo pusės nepaprastai gerbė Matulaitį: "Mes, baltarusiai kunigai, ark. Matulaitį vadinome 'Bačka' — Tėvelis. Taip, jis tikrai buvo tėvelis mums — tiek kunigams, tiek ir šiaip baltarusiams".

Ir žydams vyskupas stengėsi padėti. Kilus neramumams, kelis sykius kreipėsi į žmones, kad šie nusiramintų, kad nebūtų riausių ar žudynių. Tačiau kai lenkų legionieriai 1919 m. balandžio 19-20 dienomis vijo bolševikus iš Vilniaus, o paskui patys jį užėmė, neapykanta žydams, prisidėjusiems prie bolševikų kariuomenės, smarkiai įsiliepsnojo. Balandžio 21 d. vakarą Matulaitį aplankė du rabinai prašyti jo pagalbos ir užtarimo. Kareiviai buvo areštavę daug žydų ir skriaudė visai nekaltus žmones. Rabinai prašė, kad Matulaitis užtartų bent du suareštuotus veikėjus. Jis sutiko. Kreipėsi pas lenkų karo vadą, kad juos paleistų. Pasiuntė savo padėjėjus kun. Juozą Kuktą ir kun. Juozą Vaitkevičių į geležinkelio stotį, kur buvo laikomi suimti žmonės su prašy-

DOVANA IŠ DANGAUS

(*"Laiškų lietuviams" konkurse III premiją laimėjęs straipsnis*)

NINA GAILIŪNIENĖ

Ankstyvo popiečio saulė tvieskė mirgančiomis kaitros vilnimis iš balzgano dangaus. Po nakties lietaus laukai ir valsčiaus miestelis maudėsi pavasario žalume.

Parugės siauru takeliu kiūtino parapijos klebonas, apžiūrėjęs pasėlius ir daržus. Priėjęs aukštą mūro sieną, už kurios buvo parapijos kapai, išsitraukė juodą rožinį maldai už mirusius. Per aštuoniolika metų jis pats ten nemažai jų nulydėjo. Kas juos atsimins, jeigu ne jis?.. Jų klebonas. Jų oficialus ganytojas žemės kelionėje.

"Kai miršta parapijietis, atsako tik už save. Kai miršta klebonas, atsako už visą parapiją", — sakydavo klebonas, kai priekdavo tikinčiuosius už ką nors pabarti.

Kad jis bus atsakingas už parapiją, klebonas neabejojo. Reikia pabrėžti, kad per daug ir nesirūpino. Jeigu danguje naudojama ta pati matematika, kaip žemėje, apyskaitos rezultatai turėtų būti neblogi. Tuo klebonas buvo tikras.

Ne taip galvojo kiti. Toli nereikėjo ieškoti. Tik paklausk policijos nuovados viršininką, ar žemės ūkio kooperatyvo vedėją, arba kad ir miestelio batsiuvį. Visi tą patį

giedojo: "Klebonui daugiau rūpi jo ūkis, kaip žmonių dvasiniai reikalai..."

Nuostabu. Tie trys garbingi vyrai, kurie taip sielojosi dėl kitų dvasinių reikalų, mažiausiai rūpinosi savaisiais. Nuovados viršininkas ėjo į bažnyčią tik per Vasario 16-tą. Mat tuoj po mišių su valsčiaus valdžia turėjo priimti mokyklos mokinių parądą. O kiti du matė bažnyčią tik per Kalėdas ir Velykas.

Kaip ten bebūtų, miestelėnų buvo tik sauja. Parapijos daugumą sudarė pasiturintys Suvalkijos ūkininkai. O tie savo klebonu negalėjo atsidžiaugti.

Klebonas žinojo jų darbus. Suprato jų reikalus. Atjautė jų vargus. Ištikus nelaimėi, guodė ne žodžiais, o siūlė reikalingą pagalbą. Kas pritrūko pavasarį sėklos ar pašaro, gavo iš klebono. Kam stigo pinigų mokesčiams ar samdinių algoms, skolinosi iš klebono.

"Nesirūpink. Kai turėsi, atiduosi", — drąsindavo klebonas, išleisdamas savo skolininką. Ar skola buvo gražinama už mėnesio, už metų ar kelių, klebonas nenorėjo ir girdėti nei apie palūkanas, nei apie pa-

mu, kad būtų paleisti. Savo *Užrašuose* vyskupas pažymėjo: "Gaila man buvo žydų. Nemačiau, kaip juos mušė ir kankino. Kur galėdamas, aš juos užtariau; prašiau kunigų, kad įnirtusius žmones ramintų ir malšintų".

Gegužės mėnesio pradžioje vėl pas vyskupą atėjo žydų rabinas skūstis, kad žmonės ant žydų įnirtę, nenori net maisto parduoti. Pasirodė, kad kareiviai, užstoję kelius į Vilnių, neleidžia įvažiuoti su maisto produktais. Kur galėdamas, Matulaitis užtarė žydus, jam buvo gaila nekaltai kenčiančių žmonių. Tačiau jis aiškiai matė, kad jo įsikišimas bus laikomas neteisėtu brovimusi į lenkų kariuomenės reikalus. Ragino

žydų vadus patiems kreiptis į karo valdžią. Dėl maisto dalinimo vyskupas Matulaitis visur pareiškė, kad visiems badaujantiems turi būti duodamas, nežiūrint tautybės ar religinių įsitikinimų.

Vyskupo Matulaičio teisingumas ir pakantumas visiems jam laimėjo daug asmenišką palankumą. Laimėjo ir Katalikų Bažnyčiai. 1923 m. savo pranešime apie vyskupijos padėtį jis užrašė, kad Vilniaus vyskupijoje per paskutinius ketverius metus (1919-23) katalikų tikėjimą priėmė:

7.025 schizmatikai (stačiatikiai)

98 protestantai

50 žydų

2 mahometonai

(B.d.)

Gausiai susirinkusių svečių dalis.

J. Tamulaičio nuotr.

dėką. Ne mažiau buvo atlaidus ir tiems, kurie skolos visai negrąžino.

"Aš ne bankas. Negyvenu iš pinigų. Mes visi esame skolingi vieni kitiems, o labiausiai Dievui, kuris laimina mūsų sodybas ir laukus", — taip užbaigdavo klebonas pinigų reikalą.

Nežinia, kur buvo dangaus palaima anksčiau. Klebonas rado parapijos ūkį apleistą. Buvusio klebono vienintelis ūkiškas interesas buvo du juodbėriai trakėnai, puiki karieta vasarai ir rogės žiemai. Visus kitus ūkio reikalus tvarkė vežėjas ir šeimnininkė. O tie nekvaršino sau galvos, ar kas ūkyje užaugo ar ne. Trūkumus be vargo išlygino kalėdos metu. Parapijos ūkininkai davė dosniai bažnyčiai...

Visai kitaip žiūrėjo į ūkį naujas klebonas. Jis gimė šimtamargio Jono Tumėno šeimoje gretimoje parapijoje. Nežinia ko-

dėl jam teko tėvo vardas, nors jis jau buvo trečias vaikas penkių vaikų šeimoje. Du vyresni broliai ir dvi jaunesnės seserys.

Meilė žemei ir Dievui klebonui buvo taip įgimta, kaip jo mėlynos akys ir šviesūs plaukai. Dievas vaikščioja ne tik rojuje, kaip Šventraštis sako, bet ir jo tėviškės laukuose...

Visą savaitę tėvas su samdiniais dirbo laukuose. Motina plušo namuose. Sekmadienio pavakarė buvo jos laisvas laikas. Surinkusi vaikus apie save, išeidavo apžiūrėti derliaus.

Jeigu pasėlių laukai švelniai banguodavo, vėjelio pučiami, motina sakydavo: "Kai kunigėlis bažnyčioje eina su Švenčiausiu, žmonės klaupia. O kai Dievas eina, laimindamas laukus, matote, kaip rugiai, kviečiai, miežiai ar linai lenkiasi prieš Jį..."

O kai tie patys pasėliai, išnokę prieš

pjūtį, šnarėdavo, vėjo pučiami, motina aiškindavo: "Pasiklausykite, vaikučiai, kaip varpos kalba vakaro poterėlius. Kai pradės temti, Dievas jas pagirdys rasos lašeliais. Atsigėrusios nulenks galvutes ir užmigs nakčiai..

Šventieji irgi dalyvavo gamtos idilijoj ir ūkio darbuose. Vyturėliai visados sugrįždavo per šv. Kazimierą. Pempės per šv. Juozapą. Na, kaip jie žinotų, kada parlėkti, jeigu tiedu šventieji jų nepatvarkytų?.. Taip galvojo vaikai.

Kiti šventieji aiškiai rūpinosi ūkio darbais. Ar šienapjūtė ne visados sutapdavo su šv. Jonu? Rugiapjūtė su šv. Ona? Bulviakasis ir rudens sėja su šv. Pranciškaus švente?..

Nors Dievas vaikščiojo tėviškės laukuose nematomas, bet Jonukui jis buvo toks artimas, kaip jo senelis, kurį visi vadino tėvuku. Iš jo Jonukas ir sužinojo, ką Dievas veikia ir kaip gyvena.

Tėvukas išdrožė iš medžio ančiuką. Tokį gražų, kad negalėjai atskirti nuo gyvų, kai jis plaukė vandeniu... O Dievas nulipino iš molio vyturėlį...

O kai gernalizdyje ant kluono stogo apsigyveno gandrų pora, Jonukas sužinojo iš tėvuko, kodėl gandas minta varlėmis ir gyvatėmis. Tokį maistą Dievas jam paskyrė už nepaklusnumą, tvojęs suodina kažerga per nugarą. Taip ir pasiliko juoda dėmė nugaroje visam laikui...

Kai Jonukas išmoko pats paskaityti, dar tvirčiau įsitikino, kad Dievas gyvena panašiai, kaip jo šeima ūkyje. Juk senelis ir senelė, pupa žilpė į dangu, rado ten didelį sodą su prinokusiais obuoliais, daržinę, pilną visokių vežimų, o virtuvėje net įmaišytą duoną, rūgstančią kubile. ..

Taip vaikai ir buvo neaišku, kur baigiasi žemė ir prasideda dangus. . .

Tumėnas visus savo vaikus išmokslino, bet nė vieno nelepino. Vasaros metu jo gimnazistai ir studentai dirbo visus ūkio darbus kartu su samdiniais.

Iš to laiko klebono širdyje liko pasigėrėjimas visam gyvenimui, kad kaime nebuvus skirtumo šeimoje tarp savų ir samdinių. Visi

sėdo prie to paties stalo valgyti. Visi rengėsi vienodais darbo rūbais. Visi dirbo tuos pačius darbus laukuose ir namie.

Tai kas, kad jo tėvai buvo šimtamargiai. Jie pirmieji kėlėsi šeimoje ir paskutiniai ėjo miegoti. Sunkiai dirbę visą savaitę, sekmdienį skubėjo į bažnyčią dėkoti Dievui už įveiktus darbus ir prašyti dangaus palaimos. Vien prakaito, dirbant žemę, neužtenka. Kad pasėliai augtų ir derėtų, reikia saulės, lietaus ir šilimos. O tuos gamtos reiškinius niekas kitas negali kontroliuoti, tik vienas Dievas... Todėl tarp žemdirbio ir Dievo ryšys niekad negali nutrūkti. . .

Klebonas Tumėnas sakydavo: "Jei nori matyti Dievą veikiančią, eik į gamtą. O jeigu nori Ji matyti poilsiaujančią, eik į bažnyčią. . ."

Kai klebonas sėdo į poilsio krėslą verandoje, šeiminkė įnešė padėklą su arbata, konfitūrais ir saldumynais. Klebonas kasdien gėrė arbatą ketvirtą valandą minutės tikslumu.

"Klebonėli, arbatą gersi vienas. Kunigėlį išvežė į Paberžę pas ligonį. Sako, kad Rugienius jau visai arti mirties", — paaiškino šeiminkė Magdulė.

Našlė Magdalena Budrienė buvo tikra klebono sesuo. Apkūni, žilstančiais plaukais, atrodė senesnė už brolių, nors ir buvo metais jaunesnė. Kaip ir visi parapijoje, Magdulė vadino brolių klebonėliu.

"Kur Vytautas?" — pasiteiravo klebonas, kraudamas konfitūrus į arbatą. Kad jis mėgo saldumynus, rodė jo kūno apvalios linijos, kurios kasmet vis plėtėjos.

"Dar negrįžo iš vaistinės", — trumpai atsakė Magdulė, apleisdama kambarį.

Vytautas, Magdutės sūnus, buvo ketvirtos kurso medicinos studentas. Per vasaros atostogas gyveno klebonijoje. Mėgdavo daug laiko praleisti pas vaistininką.

Likęs vienas, klebonas smaguriavo saldumynais ir džiaugeti popiečio ramybe. Iš verandos lango buvo matyti visiškai tuščia prekyvietė. Jos antroje pusėje išsirikiavusios miestelio institucijos: policijos būstinė, valsčiaus viršaičio įstaiga, paštas, vaistinė,

Regina Andrijauskienė kalba mecenatų vardu.

J. Tamulaičio nuotr.

"Žiburio" arbatinė, prie kurios klebonas įtaisė ir išlaikė senelių prieglaudą. Žmonės ją vadino ubagynu.

Priešingame nuo klebonijos prekyvietės gale buvo vienintelis dviejų aukštų mūras. Virš durų stambus įrašas skelbė: IRŠKIO FRŪMANO PREKYBA. Viename namo gale buvo aludė, kitame galanterijos krautuvė. Namo priestate kiemo pusėje jis turėjo dažyklą, vilnų karšyklą ir aliejaus spaustuvę... Šalia žemės ūkio kooperatyvas "Vaga" negalėjo nė iš tolo su Irškiu konkuruoti...

Jeigu kas būtų rinkęs populiariausius asmenis visame valsčiuje, be abejonės, būtų buvęs klebonas Tumėnas, vaistininkas ir Irškis...

Ir tie trys vyrai, skirtingi savo profesijomis ir gyvenimo būdu, stebėtinai darniai sugyveno. Biznio reikalais Irškis dažnai važinėjo ne tik į apskrities miestą, bet ir į Kauną, kur gyveno jo sūnus daktaras. Iš ten Irškis negrižo tuščiomis. Atsiuntė klebonui apelsinų, vynuogių, vyno, nekalbant jau apie alų. O tas atsilygino klebonijos sodo vaisiais ir uogomis.

Artimiausias gydytojas ir veterinaras buvo apskrities mieste už dvidešimt kilometrų. Todėl į juos kaimiečiai kreipėsi tik tada, kai reikėjo gintis nuo mirties. Šiaip žmonės ir gyvulius gydė vaistininkas Julijonas Vakauza.

Klebonas jį vadino Julijonu, Irškis — Vakauza, o visi kiti — Ponučiu. Kodėl ne ponas, o ponutis, lengvai suprantama. Ponas liaudies sąvokoje yra gerai mintęs dykduonis, storas, raudonais žandais riebuilis. O vaistininkas buvo griežta priešingybė: smulkios sudėties, lieknas, išblyškęs, kaip bulvės diegas, išaugęs rūsyje. Švelnus kalboje ir apsiėjime. Kad ne smaili barzdelė, galėtum laikyti jį mergaite. Taigi ne ponas, o "Ponutis"...

Apie jo kilmę ir šeimą, žmonės lygiai nieko nežinojo, kaip apie jo vardą ir pavardę. Jis buvo viengungis, šeštadieniais ir sekmadieniais pietavo klebonijoje, o kitas dienas Irškio šeimoje.

Prie dvaruko sustojo vežimas. O tas žmonių vadinamas "dvarukas" buvo iš prekyvietės ilga įvažą į klebonijos kiemą. Abiejose dvaruko pusėse buvo aukštos mūro sienos. Vienoje mūro pusėje buvo šventorius, kitoje klebonijos sodas.

Klebonas, skaitydamas brevijorių, pasuko vartelių link, kad atvykėliui nereikėtų eiti į kleboniją. Į sodą įėjo mergina margoje vasarinėje suknelėje. Klebonas ją pažino iš tolo.

"Maryte, kokios bėdos atginė tave viduryje savaitės? Dieve, saugok, tikiuosi, kad

neatvežei blogų žinių", — šnekino klebonas Dargytę.

"Ne, klebonėli. Nieko blogo. Atvežiau bažnyčiai dovaną", — pasakė mergina, būčiuodama klebonui ranką.

"Kokia čia gali būti dovana? Aviukai, paršiukai ir gaidukai dar nespėjo užaugti... Tai einam pažiūrėti, kas per sutvėrimas".

Kai klebonas pamatė vežime gulintį ritinį, įvyniotą į baltą paklodę, vėl mėgino spėti: "Negi, vaikeli, drobių ritinį atvežei? Jeigu taip, tai jau, dukrele, dėk į savo krautinę skrynią. Senam klebonui tokių gėrybių nereikia", — kalbėjo geraširdiškai klebonas, matydamas merginos nedrąsą.

"Ne, klebonėli, ne drobės. Atvežiau altoriui kilimėlį".

"Na, jeigu taip, tai neškime į bažnyčią", — nusileido klebonas, mėgindamas padėti merginai. Bet ši guviai pasikišo ritinį po pažasčia ir nusekė kleboną. Įėjus į bažnyčią, ji kreipėsi į kleboną: "Klebonėli, aš turiu vieną prašymą. Aš norėčiau kilimėlį patiesti prie Marijos altoriaus. Aš taip pažadėjau..."

"Mielai, dukrele. Žmonės dar šįvakar galės pasigėrėti, susirinkę litanijai..."

Kai Marytė patiesė kilimėlį, klebonas pakaitomis žiūrėjo čia į kilimėlį, čia į merginą, lyg nenorėdamas tikėti, kad tai būtų jos rankų darbas. Marytė išraudo, nesuprasdama, ar jos dovana klebonui patinka, ar nepatinka.

Pagaliau atsikvošėjęs, kreipėsi į merginą: "Maryte, ar tu žinai, vaikeli, kaip Dievas tave gausiai apdovanojo. Davė tau ne tik gražų balsą (ji buvo geriausia parapijos choristė), bet ir puikų skonį ir geras rankas. Tie raudoni dobilai. . . Ramunių puokštės. .. Rugiagėlės... Geltoni viedrynai. .. Kaip gyvi! O kiek čia darbo! .. Kada tu padarei, vaikeli, apkrauta nepabaigiamais darbais namuose?" — negalėjo atsistebėti klebonas.

"Žiemos vakarai ilgi kaime. Pavasaris prasidėjo anksti. Negalėjau pabaigti anksčiau. Dabar jau Marijos mėnuo baigiasi", — teisinosi Marytė.

"Gegužės mėnuo baigiasi, bet Marija visados čia pasiliks. Už tokią gražią dovaną Dievo Motina tikrai išklausys, vaikeli, ko

tik ją prašysi", — klebonas patakšėjo merginai per petį ir paliko ją vieną prie altoriaus.

Likusi viena, Marytė atsiklaupė ir įsižiūrėjo į Marijos paveikslą. Be žodžių, nes nežinojo, ko prašyti. Klebonas užtikrino, kad Dievo Motina jos prašymo išklausys. Ji jau buvo prašiusi prieš metus. Neišklausė...

Morkaitis buvo miestelio siuvėjas. Doras vyras. Ne girtuoklis. Neblogos išvaizdos ir garsus savo gražiu balsu. Abu su Maryte giedojo bažnyčios chore, net šermenyse. Dažniausiai, kai džiova pariesdavo ant lentos jauną vyrą ar merginą. Skausmo surakinti tėvai stengdavosi bent kuo iškilmingiausiai sūnų ar dukterį palaidoti.

Taip ir nusižiūrėjo Marytė į siuvėją. Ne tiek širdimi, kiek protu. Turėtų ramų, sotų gyvenimą. Ir bažnyčia būtų čia pat. Ūkininkei ištekti už siuvėjo nebuvo didelė garbė. Bet Marytė gerai žinojo, kad be pasogos joks ūkininkaitis jos neves.

Net žmonės atvirai šnekėjo, kad Morkaitis ir Dargytė "susigiedos". Tos paskalos prasidėjo iš visai nekalto atsitikimo. Morkaitis, paprašytas šermenyse giedoti, atsisakė važiuoti, jeigu nebus Dargytės. Jis nenorįs giedoti ten, kur moterims vadovaujanti kaimo giedotoja neturi nei balso, nei klausos. Į tokį logišką paaiškinimą, niekas dėmesio nekreipė. Tik leido paskalas, kad, kur Morkaitis, ten turi būti ir Dargytė...

Paskalomis pradėjo tikėti net pati Marytė, nors siuvėjas tam nebuvo davęs jokio pagrindo. Čia ir padarė Marytė pažadą išsiuvinėti Marijos altorėliui kilimėlį, kad Dievo Motina jos maldos išklausytų.

Kai pavasarį Morkaitis vedė moteriškų rūbų siuvėją iš kito bažnytkaimio, Marytė žinojo, kad jos malda dangaus nepasiekė. Vis tiek kilimėlį baigė siūti ir atidavė Dievo Motinai. Šįkart ne tiek iš meilės, kiek iš baimės sulaužyti duotą pažadą...

Marytei reikėjo tik vieno dalyko. Pasogos. O tą juk Dievo Motina neatsiūs iš dangaus, jeigu ir norėtų... Taip neturėdama konkrečios intencijos, Marytė sukalbėjo poterius už mirusią motiną.

Motina iki mirties kasdien kalbėjo ro-

žini, kad jos vyras nustotų gerti. O tėvas, kaip gėrė, taip geria, iki šios dienos. Nežiūrint to, nei jos malda, nei tikėjimas nesumažėjo. "Dievas geriau žino mūsų reikalus, vaikeliai", — paguosdavo motina Marytę ir pati save.

"Dievo Motina, Tu geriau žinai mano reikalus", — nejučiomis iš širdies gilumos išėjo žodžiai, apie kuriuos nuo motinos mirties Marytė niekad net negalvojo...

Ir tikėsi ar ne, mergina išėjo iš bažnyčios tokia lengva širdimi, lyg klebono žodžiai jau būtų išsipildę.

Vikaras, grįžęs nuo ligonio, kleboną rado zokristijoje, besiruošiantį eiti į bažnyčią litanijai.

"Rugienius vargiai sulauks ryto. Be sąmonės. Suteikiau jam paskutinį patepimą", — spėjo informuoti kleboną. Šįvakar buvo jo eilė giedoti litaniją. Klebonas nusekė iš paskos ir atsiklaupė šone prie Marijos altoriaus, kur kilimėlis buvo matyti, kaip ant delno. Iš naujo jis ganė savo akis žiedų margume. Ar juo taip pat žavėjosi ir vikaras, klebonas negalėjo įžiūrėti. Jaunas kunigas giedodjo litaniją sodriu baritonu, įsmeigęs akis į Marijos paveikslą. O klebonui atrodė, kad ir Kūdikėlis Jėzus veržiasi iš Motinos rankų, kad galėtų pabėgioti basomis kojytėmis kilimėlio žieduose...

Grįždami į kleboniją, kunigai kalbėjosi apie mirštantį Rugienį. Laidotuvės bus didelės. Rugienius ne tik buvo pasiturintis ūkininkas, bet ir Nepriklausomybės kovų savanoris. Ko gero ir valsčiaus valdžia norės kaip nors velionį pagerbti.

Prie vakarienės stalo vikaras pirmas nukreipė kalbą apie Marytę: "Teisingai liaudis sako, kad jeigu žmogus esi biednas, tai ir kvailas... Nieko nepadės jokie gabumai. Jeigu Darytė būtų lankiusi konservatoriją, nuneštų savo balsu visas operos primadonas. Ją taip pat Dievas apdovanojo meniškais gabumais. Pamačius kilimėlį, nereikia ir klausyti, kieno darbas... O ką ji iš to turi? Nieko!" Liūdesys skambėjo vikaro balse. Šiandien jis matė kartėlio per daug. Ten nuo vėžio miršta žmogus, kuris dar galėtų gerai

gyventi. Čia merginos gyvenimas be ateities...

"Sakėsi pažadėjusi kilimėlį Dievo Motinai. Įdomu, kokia intencija. Paguodžiau merginą, kad už tokią gražią dovaną Marija jos prašymo išklausus", — įsiterpė klebonas.

"Kai mergina peršokusi trisdešimt metų, tai jos maldų ir pažadų intencija labai aiški. Ištekėti! .. Klebone, per daug greitai dalini pažadus Dievo Motinos vardu. Įdomu bus matyti, kaip ji dribtels iš dangaus kokią dešimtį tūkstančių litų. Be pasogos mergina liks senmergiauti, nežiūrint jos pakankamo grožio ir visų gabumų", — atžėžė vikaras su lengva ironija.

Jeigu Marytės dėdė nebūtų žuvęs anglių kasykloje, Dievas viens žino, kur ji šiandien būtų. Krikštatėvis rūpinosi mergaite. Leido į gimnaziją. Žmonės šnekejo, kad žadėjo ją atsiimti į Ameriką. Kai mirė, Dargių ryšiai su Amerika nutrūko. Matyt, jokio palikimo nebuvo. Taip ir liko mergaitė namuose, vos baigusi keturias klases. Per mažai mokslo net mokytojos kursams baigti.

Kad nebūtų girtuoklis, Dargis būtų sudėjęs dukteriai bent penkis tūkstančius litų pasogos. Dvidešimt hektarų. Žemė gera. Bet viskas išėjo per gerklę.

"Vieni sako, kad Dargis gėrė, nes turėjo paliegusią žmoną. Kiti, kad vargšė žmona gavo paliegi iš susigraužimo dėl girtuoklio vyro. Tai ir žinok, kur tiesa. Bet jeigu pirmoji versija būtų teisinga, tai Dargis jau galėjo sustoti gerti prieš aštuonerius metus, palaidojęs paliegusią žmoną", — švietė klebonas vikarą apie parapijos paskalas.

Vasara ištirpo darbuose. Visiems atrodė, kad didžiausi parapijos atlydai atėjo per greit. Nežinia kas, ar kad paskutinė vasaros šventė, ar pirmoji rudens, bet ji sutraukdavo minias iš plačios apylinkės.

Buvo Žolinės išvakarės. Moterys plūso visą dieną, pindamos vainikus ir puošdamos bažnyčią. Marijos altorius skendo gėlėse. Ir danguje negalėjo būti gražiau. Klebonijos šeimininkės nėrėsi iš kailio, virdamos ir kepamos rytojaus pietums. Įvairūs vertelgos

statėsi savo būdas prekyvietės pakraščiuose. Irškis parsigabeno pilną sunkvežimį alaus ir degtinės. Nuovados viršininkas pasikvietė kelis policininkus iš apskrities miesto. Viskas buvo numatyta ir parengta rytojui.

Klebonas, pavakarieniavęs ir atkalbėjęs vakaro maldas, sėdėjo vienas salonėlyje. Negirdomis vaistininkas įėjo į kambarį.

— Julijonai, kokia geroji dvasia tave atnešė? .. Sėsk! .. Matai, kad vienas nuobodžiauju, — džiugiai sveikino klebonas atvykėlį, nesikeldamas iš minkštos kėdės.

— Klebone, atnešiau saldaus skystymėlio. Šitą butelį duok dvasiškiems tėveliams ragauti. O šitą pasilaikyk sau. Irškis parūpino ananasų. Vieną butelį išviriau jam, kitą Jums. Irškis sakė, kad geriausias iš visų mano likerių.

— Kam čia pasikliauti Irškio nuomone, kad mudu patys galiva paragauti...

Klebonas atsinešė iš bufeto stikliukus ir pripylė gėrimo svečiui ir sau.

— Ir skanus, ir stiprus! Sutinku su Irškium. Puikus likeris! Turėtų būti apie dešimt kunigų be mudviejų, tai su buteliu tokio skanumėlio ir nepasirodyk.

— Klebone, ar tiek daug svečių kunigų reikalinga per atlaidus?

— Galima apsieiti su penkiaais ar šešiais. Bet daugybė žmonių eina išpažinties. Jeigu jiems po kelias valandas reikės sėdėti klausykoje, tai kitais metais jų ir su šitokiu likeriu nepriviliosi. Atras rimtų priežasčių atsisakyti, — aiškino klebonas, papildydamas svečio stikliuką.

— Išpažintis... Jaunystėje ir ašėjau išpažinties. .. Dabar ji beprasmė, nes negali pakeisti padėties...

Vaistininkas nutilo ir žiūrėjo pro langą į tirštėjančią vakaro prieblandą. Klebonas žiburio nedegė.

— Ne visai man aišku, ką turi galvoje apie padėties pakeitimą. Sakysime, išmaukęs kelis stikliukus, suskaldyčiau šį butelį į paties galvą. Jei kojos dar neštų, išeitum ir daugiau čia kojos nekeltum. Bet jeigu kitą dieną ateičiau pas patį ir atsiprašyčiau, esu tikras, kad pasakytum: "Užmiršk, klebone!"

Ir vėl būtume draugai, lyg nieko nebūtų įvykę...

— Žmogus nusikalsta. Geri santykiai su Dievu nutrūksta. Prisipažįsta nusidėjęs. Prašo atleidimo. Dievas dovanoja ir žmogaus kalčių daugiau neprisimena, — išdėstė klebonas išpažinties reikalą ir prasmę.

— Labai paprasta, kai nusikaltimas mažas, — atsiduso svečias.

— Julijonai, jeigu turi sunkesnę atvejį, sakyk. Bet atsimink, kad mes esame tik dulkės, palyginus su Dievu. Jo ir mūsų matai nėra lygūs. Jeigu Dievo galia yra neribota, tai beribis turi būti ir Jo gailestingumas, — griežčiau pabrėžė klebonas.

— Grįžęs vasaros atostogų, radau namuose naują tarnaitę. Mergaitė buvo graži, linksma ir maloni. Ir nepajutau, kai įsimylėjau iki ausų. Bet ji buvo tarnaitė, o aš farmacijos studentas, geležinkelio stoties viršininko vienintelis sūnus. Savo jausmus taip sugebėjova slėpti, kad tėvai nieko neįtarė. Kai vasaros gale išvažiavo atostogų, įgytą laisvę išnaudojova be ribų. Per Kalėdas radau Verutę pasikeitusią. Išblyškusi. Nekalbi. Nusiminusi. "Kas yra su Verute, kad vaikšto, kaip žemes pardavusi?", — paklausiau prie vakarienės stalo.

"Matai, tėvai. Tu manęs neklausai. O Julius iš karto pastebėjo, kad Verutė nesa-va. Klausiau, ar serga. Užsigynė. "Pasiteirauk, gal tau pasakys", — pasiūlė motina, nieko neįtardama. Kai radęs progą prispyriau pasakyti, ji pradėjo verkti ir prisipažino, kad yra nėščia. Nėra žodžių nusakyti, ką išgyvenau. Aš bijojau, kad tėvai nesužinotų, o ji — kad jos motina. Reikėjo greitai veikti. Radau Kaune daktarą, kuris darydavo slapta abortus. Verutė, išsiprašiusi kelias dienas aplankyti motiną, atvažiavo į Kauną. Operaciją gydytojas padarė vėlai vakare. Aš turėjau parūpinęs vaistų nuo skausmo. Kitą dieną išleidau namo pas motiną. Viskas atrodė gerai. Jaučiausi, kaip išgelbėtas iš bedugnės ar iš gresiančios mirties. Kitą naktį, dar viešint pas motiną, temperatūra pradėjo kilti. Motina, pamačiusi, kad duk-tė mirtinai serga, pakvietė daktarą. Rado kraujo užkrėtimą. Po kelių dienų Verutė

mirė. Buvo tik devyniolikos metų... Išpažintis čia nieko negali pakeisti...

Vaistininko balse buvo daug skausmo... Abudu tylėjo.

— Geras žmogus esi, Julijonai, — nutraukė tylą klebonas.

— Nesijuok iš manęs, klebone!

— Nusikaltusį teisias trys teisėjai: jis pats, žmonės ir Dievas. Blogas žmogus save teisias švelniausiai arba iš viso neprisipažįsta kaltu. Tokiam yra griežtesni žmonės ir Dievas. Geras žmogus yra griežčiausias teisėjas sau pačiam. Ir pats toks esi. Tiek metų kankiniesi už jaunystės klaidas! . . . Neįstengi atleisti sau pačiam! . . . Bijai prašyti Dievą atleidimo! .. Kankiniesi vienišas. Bijai šeimą sukurti ir būti laimingas!

— Taip. Aš prisiečiau nieiškoti laimės šeimoje, — įsiterpė vaistininkas.

— Julijonai, tavo priesaika bereikšmė, nes tarp tavęs ir Dievo santykiai nutrūkė. Tu neprašai Jo atleidimo, nes nepasitiki Dievo gailestingumu, — beveik šiurkščiai atšovė klebonas. — Pasinaudok rytojaus atlaisais. Susitark su Dievu ir išsivaduos iš paties susikurtos peklos. Kad būtų drąsiau, pasirink nepažįstamą kunigą. . .

— Klebone, kam ieškoti kito kunigo, kai pačiam jau pasakiau tamsiausias paslaptis?

— Gerai. Rytoj prieš ankstyvasias mišias lauksiu zokristijoje septintą valandą, — pasiūlė klebonas.

*

Vaistininkas pasikeitė. Iš tylaus, uždaro ir vienišo žmogaus pasidarė kalbus ir mėgstąs sąmojų. Vaikščiojo greičiau. Galvą laikė aukščiau. Atrodė, kad patūgėjo ir pajaunėjo.

Kas labiausiai visus stebino, kad pasikeitimas įvyko staiga. Be klebono niekas priežasties nežinojo: nei dėl ko, nei kada. Žmonės plėšė liežuvių. Spėliojimams ir pasakoms nebuvo galo. Jos pasibaigė pavasarį, kai Julijonas Vakauza vedė Marytę Dargytę.

— Tai kaip, ar klydau užtikrinęs Marytę, kad Dievo Motina jos prašymo išklausys? — juokavo klebonas, grįžtant iš bažnyčios po sutuoktinių.

VERČIAU KENTĖTI UŽ GERUS DARBUS

CHIARA LUBICH

"Pagaliau, jei tokia būtų Dievo valia, verčiau kentėti už gerus darbus, negu už piktus" (1 Pt 3,17).

Tie apaštalo Petro žodžiai buvo skirti Mažosios Azijos krikščionių bendruomenėms, kurios kentė pagonių pajuoką, įžeidinėjimus, šmeižtus, išskyrimą. Tokie niekinimai tęsėsi, kol vėliau, po keleto metų, tas bendruomenes ištiko plataus masto persekiojimai.

Neseniai atsivertusiems ir dar tebesantiems silpno tikėjimo toks skaudus traktavimas, ypač užtrukęs ilgesnį laiką, galėjo atimti drąsą ir juos pastūmėti tą naujai pradėtą gyvenimą apleisti. Todėl apaštalas norėjo paruošti krikščionių bendruomenes, kad jos galėtų pasipriešinti tokiam gundymui, padėdamas joms suprasti ir to bandymo reikšmę.

Pradėję gyventi pagal Evangeliją, neišvengiamai anksčiau ar vėliau mes patirsime pasaulio priešišumą. Jėzus juk ir užtikrino, kad tai bus ženklas, jog mes priklausome jam. Jis pavadino palaimintais tuos, kurie kenčia persekiojimą: "Palaiminti jūs, kai dėl manęs jus niekina ir persekioja bei meluodami visaip šmeižia" (Mt 5,11). Jėzus, paaiškindamas tą pasaulio priešišumą, savo apaštalams sakė: "Jei persekiojo mane, tai ir jus persekios" (Jn 15,20). Tarp Jėzaus ir pasaulio pasilieka radikalus, neapsakomas nesuderinimas. Pasaulis negali priimti Jėzaus, todėl atmeta ir jo sekėjus.

Be to, ". . . verčiau kentėti už gerus darbus, negu už piktus", nes tokiomis sunkeny-

— Aiškus įrodymas, kad mano tikėjimas mažesnis už garstyčios grūdą. Stebiuosi, kaip lengvai Marija surado išeitį: vietoje pasogos parūpino vyrą, — juokėsi vikaras.

O kaip tą vyrą parūpino, tą paslaptį žinojo tik vienas klebonas.

bėinis ir persekiojimais bandomas ir stipri-
namas tikėjimas. Toksai bandymas taipgi
parodo, kiek mokinyš supranta ir myli savo
Mokytoją. Jėzus ir nori matyti, ar esame pa-
jėgūs sekti paskui jį, kai pasaulis eina prieš
mus. Taip pat, leisdamas persekiojimus, Jė-
zus mums pasako, kad Evangelija labiau vei-
kia ir keičia pasaulį ne tada, kai ji lengvai
priimama ir žmonių palaikoma, bet kai mes
liudijame ir pakeliame kentėjimus dėl jo.
Čia mąstomi apaštalo Petro žodžiai primena
mums ir tai, jog yra bandymai, kuriuos
krikščionys turi priimti, bet — pasaulis to
nesupras.

Mes negalime klaidinti savęs, manydami,
kad didesnio progreso ir laisvės amžiuje
krikščionis bus apsaugotas nuo tokios rū-
šies bandymo. Pavyzdžiui, žmonės gali mus
kaltinti, kad esame atsilikėliai, nes vis dar
laikomės savo tikėjimo tiesų, vis stengiamės
gyventi pagal Jėzaus įsakymus ir vis klau-
some Bažnyčios autoriteto mokymo. Pra-
džioje tai gali sukelti mumyse kentėjimą, bet
kaip tik tada mes galime parodyti Jėzui sa-
vo meilę. Tad drąsos! Nėra lengva sekti
paskui Jėzų, bet yra verta truputį pakentėti
dėl jo; sekdami paskui jį, turėsime džiaugs-
mą, viršijantį visus kitus džiaugsmus.

Iš anglų kalbos išvertė

Kostas Paulius

TREMTIS IR MES

P. DAUGINTIS, S.J.

Kasmet minime skaudžiuosius birželio
įvykius — masinį mūsų tautiečių trėmimą į
Sibirą 1941 m. birželio mėnesį, o taip pat
ir kitus išvežimus 1945-1949 m. Galvojame
ir apie mūsų netiesioginį ištrėmimą — turė-
jome nuo Lietuvą užimančios raudonosios
armijos pabėgti, tapti tremtiniais, pabėgė-
liais. Ta proga prisimename ir žydų tremtį
Babilonijoje. Įdomu ir pravartu pavartyti
bei paskaityti Šv. Raštą ir pažinti, kaip Die-
vas su ja elgėsi, kaip kalbėjo žydams trem-
tiniais per savo įkvėptus vyrus pranašus ar
kitokiais būdais. Tai gali mums pateikti

naują išvalgą ir į mūsų tremtį, galime su-
rasti palyginimų ir paskatų.

ANKSTYVOJI ŽYDŲ TREMTIS

Daug kas žino apie žydų ištrėmimą į Ba-
biloniją, bet mažai kam žinomi ankstyves-
nieji žydų ištrėmimai iš Samarijos į Asirijos
imperijos kraštus. Mat po garsiojo žydų ka-
raliaus Saliamono mirties žydų valstybė su-
skilo į Pietinę arba Judo karalystę su sostine
Jeruzalėje ir Šiaurinę arba Izraelio kara-
lystę su sostine Samarijos mieste. Asirų ka-
ralius Šalmansenas apgulė Samariją ir už-
ėmė 721 m. pr. Kr., daugelį žydų išvaryda-
mas į tremtį. Apie tą ankstyvojo žydų ištrė-
mimo laiką stipriai veikė pranašai: Amosas
(apie 750 m. pr. Kr.), Ozėjas (apie 746 m.)
ir Izaijas. Tačiau jų Dievo vardu duoti įspė-
jimai nebuvo žydų priimti. Pranašas Izaijas
guodėsi, kad iš visų žydų tam tikra dalelė
išsilaikys ištikimi Sandorai ir Jahvei, kad
pasiliks *Likutis*. Panašiai ir kiti pranašai
guodėsi tuo Likučiu.

Tačiau Pietinėje arba Judo karalystėje
pranašų Sofonijo ir Izaijo įspėjantys žodžiai
iš Dievo buvo kiek priimti. Judo karalius
Ezekijas (715-687 m.) įvykdė šokią tokią
religinę reformą. Pranašo Izaijo raginamas
pasitikėti Dievu, jis neatidarė priešui miesto
vartų, kai asirų kariuomenė apsupo Jeruza-
lę. Vieną naktį (704 m.) stebuklingu būdu
žuvo 180.000 Salmanasaro kariuomenės vy-
rų. Asirų kariuomenė tuoj pasitraukė, ir
Jeruzalė buvo išgelbėta.

Tai mes galime palyginti su savo tauta,
su komunistine Rusija, užkariavusia tiek
kraštų, užėmusia mūsų tėvynę, išgabenusia
tiek daug lietuvių į Sibiro tremtį, netiesio-
giai privertusią ir mus pačius tapti tremti-
niais-pabėgėliais. Ateina į galvą mintis apie
mūsų tautos Likutį. Nežinia, kaip ilgai gy-
vuos Sovietų sąjungos imperija, kiek išliks
tėvynėje ir išeivijoje biologiškai ir dvasiš-
kai su kitomis tautomis nesusimaišiusių lie-
tuvių.

Kokia bebūtų ateitis, mes galime su Die-
vo pagalba pasiekti, kad išliktų ir mūsų tau-
tos Likutis, gal didesnis tėvynėje, mažesnis
išeivijoje. Iš tremties, ypač iš Babilonijos,

grįžęs į Judėją žydų Likutis atkūrė izraelitų religinę ir tautinę bendruomenę. Gal ir lietuviių Likučiiui yra Dievo numatyti panašūs uždaviniai.

PRANAŠIŠKI ŽODŽIAI TĖVYNĖJE LIKUSIEMS

Judo karalius Manases po savo tėvo Eze-kijo mirties greit pradėjo garbinti pagonių dievus, skriausti silpnuosius ir t.t. Jam ko-voje kritus, motina karalienė Atalija dar blogiau elgėsi. Jaunutis karalius Jošijas, ku-nigų ir kitų ištikimų izraelitų skatinamas, įvykdė stiprią religinę ir socialinę reformą, bet ji diduomenės ir turtingųjų buvo pa-naudota tautiniams tikslams, t.y. išvystyti gyvą, išdidžią tautinę sąmonę: izraelitai yra išrinktoji Dievo tauta, Jahve gyvena Jeruza-lės šventykloje, vykdamas Toros-[statymo pa-liepinimus, Dievas gali ir turi jai padėti, tad Judas nežus!

Be to, karalius Jošijas, norėdamas apsi-saugoti nuo labai įsigalinčios Babilono val-sybės, susidėjo su Egiptu prieš Babiloniją. Pranašas Jeremijas tam priešinosi. Karalius Jošijas žuvo 601 m., kovodamas su chaldė-jais. Jo vieton stojęs karalius Jakhonijas to-liau kovoja su chaldėjais. Su Babilonijos ka-riuomene atvykęs Nabuchodonosoras nu-siaubia visą Judėją, apiplėšia Jeruzalę ir 597 m. išvaro karalių Jakhoniją, dalį diduome-nės ir amatininkų į *Babilonijos tremtį*.

Babilonijos tremtin išvaromas ir jaunas kunigas Ezekielis. Prie Khobaro upės Die-vas pašaukia jį būti pranašu (Ezek 1-3 skyr.). Ezekielis tampa vienu iš keturių di-džiųjų pranašų šalia Izaijo, Jeremijo ir Da-nieliaus. Ezekielis iš tremties siunčia dar tebesantiems Judėjoje tautiečiams savo vaizdžias apokaliptines pranašystes. Jos su-daro I Ezekielio knygos dalį (1-24 skyr.). Pranašas įspėjo savo tautiečius, kad nesidė-tų su kitom tautom prieš Babiloną, kad ba-biloniečiai jų visai nenušluotų. Jis vis skel-bia jiems, kad Dievas yra šventas ir reika-lauja šventos tautos. O Samarija ir Jeruzalė yra tartum dvi paleistuvės, susitepusios su kitais vyrais, su svetimais dievais, neištiki-mos Jahvei. Jos turi būti nubaustos, turi

patirti gėdą (Ezek 7,2-12). Pranašas įspū-dingoje vizijoje mato, kad iš paleistuvystė-mis teršiamos Jeruzalės šventyklos išeina Dievo šlovė ir visai ją apleidžia (Ezek 10, 8-18). Taip Dievas panaikina savo Sendorą su išrinktąja Izraelio tauta, tačiau jis pažada sudaryti naują Sendorą (Ezek 16,59-63).

Tuose Ezekielio pranešimuose yra Vieš-paties atsakymas žydams, priekaištaujan-tiems, kad "tėvai valgė rūgščias vynuoges, o vaikams atšipo dantys" (Ezek 18,1-29), tai reiškia, kad jų tėvai nusikalto, o vaikai turi atsakyti už tuos tėvų nusikaltimus. Dviem palyginimais apie nusikalstantį tei-sųjį ir pasitaisantį bedievių sūnų Dievas at-sako: "Sūnus neneš savo tėvo neteisybės... Jei bedievis darys atgailą, aš nebeatsiminsiu visų jo neteisybių. .. dėl savo teisybės, ku-rią darė, jis bus gyvas. Argi aš noriu bedie-vio mirties? Ar ne, kad gręžtųsi nuo savo kelių ir būtų gyvas?.. Kam gi jūs norite mirti Izraelio namai?.. gręžkitės, ir būsite gyvi!"

Pats Dievas stebisi, kad nei Izraelio ka-ralijos žiaurus likimas, nei vis artėjantis pa-vergimo pavojus nepažadino izraelitų dary-ti atgailą.

Tai tokie buvo tremtinio pranašo Eze-kielio įspėjantys pranašiški žodžiai, gauti iš Dievo, kuriuos per 10 metų jis kartojo dar Jeruzalėje tebegyvenantiems savo tautie-čiams žydams. Man atrodo, kad ir mes to-kius įspėjimus esame gavę iš Dievo nuo Ru-sijoje įsigalėjusio bedieviško komunizmo iki Lietuvos nepriklausomybės pabaigos. Šį tą sužinodavome iš Rusijoje užsilikusių mūsų tautiečių, iš laiškų, straipsnių ir knygų, Ru-sijoje parašytų, bet Vakaruose išspausdintų. Taip pat daug papasakodavo pabėgėliai iš Rusijos. Nemažai sužinojome iš 12 Rusijoje kalintų kunigų, Lietuvos valdžios iškeistų į Rusijos šnipus. Tačiau į visa tai beveik ne-kreipėme dėmesio. Jo nekreipėme nė į Fati-moje apsireiškusios Marijos motinišką įspė-jimą: "Jeigu žmonės nepasitaisys, tai bedie-viška Rusija plačiai paskleis savo klaidas... bus naujas dar baisnis karas, daug tautų žus!" Ir mes, lietuviai, ir mūsų kaimyninės tautos taip gyveno, lyg šalia nebūtų buvu-

Humoristinę meninę programą atlieka Rasos Šoliūnaitės-Poskočimienės vadovaujama "Spindulio" teatro grupė.

J. Tamulaičio nuotr.

sios tos baisios grėsmės — ateistinio Rusijos komunizmo.

Dabar mes patys esame tremtiniai-pabėgėliai. O kokie yra dabar mūsų žodžiai, kokie patarimai ar paraginimai tėvynėje esantiems tautiečiams? Palengva pasidarė galimybė juos pasiekti radijo bangomis, laiškais, apsilankymais. Mūsų žodžiai jiems padeda lengviau atskleisti komunizmo klastas, apgavystes, suktusėjimus. Iš Vatikano siunčiamos radijo programos juos skatina laikytis Dievo ir Bažnyčios įsakymų, doros, lietuviybės...

Be abejo, daug reiškė, ypač pirmaisiais pokario metais, mūsų materialinė pagalba jiems. Dar daugiau reiškia moralinė parama. Sunku tikrai žinoti, bet vis dėlto galima spręsti, kad per visą tą laikotarpį nei čia, nei ten daugelis žmonių neatsigręžė į

Dievą, o rūpinosi tik materialine gerove ir lietuviybės išlaikymu.

PAGUODOS IR VILTIES ŽODŽIAI TREMTINIAMS

Veltui buvo įspėjantys tremtinio pranašo Ezekielio žodžiai tautiečiams Judo karalystėje. Veltui ir stiprios pranašo Jeremijo kalbos Jeruzalės šventykloje ir karaliaus dvare, išstatant net savo gyvybę į pavojų (Jer 34-37). Babilono karalius Nabukodonosoras su didele kariuomene apsupo Jeruzalę, sugriovė namus ir šventyklą, karalių Sedekiją ir visus įtakingesnius asmenis išvarė į Babilonijos tremtį.

Tremtin neišvestas pranašas Jeremijas labai elegiškoje "Raudose" apgaili Jeruzalės likimą, gražiosios šventyklos sugriovimą, tautos vargus. Kaip pirmiau buvo rašęs pirmiesiems tremtiniams paguodžiantį laišką (Jer 29 skyr.), taip dabar jis rašo šioms

tremtiniamis panašų laišką (jis yra įdėtas Baruko knygos 6-me skyriuje).

Pranašas Ezekielis dabar gauna iš Dievo uždavinį guosti ištremtus tautiečius, įkvėpiančią jiems viltį, kad Dievas jiems padės, išgelbės iš tremties ir sugrąžins Judėjon. Pranašo kalbos surinktos jo knygos II dalyje (31-48 skyr.). Jis kalba jiems įmantriais palyginimais, apokaliptiškais vaizdais, įvykiais ir žodžiais, gautais iš Dievo. Pavyzdžiui, jis sako, kad pats Viešpats bus dabar ir ateityje gerasis tautos Ganytojas, kad Dievas atgaivins žydų tautos asmenis, kaip žuvusios kariuomenės išbalusius kaulus dykumoje (37 skyr.), kad iš naujosios šventyklos šono tekės tautas gaivinantis vanduo, ir Dievo šlovė į ją sugrįš (47 skyr.).

Dar daugiau paguodos ir tremtinius stiprinančių žodžių yra Izaijo knygos II dalyje. Tie 40-55 jos skyriai dabar laikomi surašyti ne paties pranašo Izaijo, veikusio 742-700 m. pr. Kr., bet priskiriami vienam jo gerbėjų ir sekėjų. Egzegetai jį vadina *Ant-ruoju Izaiju*. Tai buvo labai gabus, poetiškas pranašas, daugiausia pasinaudojęs kitų pranašų žodžiais, bet juose suradęs naujų įžvalgų, lyriškai stipriai juos pergyvenęs ir sugebėjęs savo poetišku Dievo įkvėptu žodžiu juos perduoti tremtiniamis bei vėlesnėms žydų kartoms. Jis rašė apie 560-540 metus. Jo pranašystės vadinamos "Paguodos knyga Izraeliui". Savo pranašystes jis pradeda gražia poema:

"Nusiraminki, nusiraminki, mano tauta,
sako jūsų Dievas.
Kalbėkite Jeruzalės širdžiai ir šaukite
kad jos vargai pasibaigė, /jai,
jos neteisybė atleista.
Ji gavo iš Viešpaties rankos
dvigubai už visas savo nuodėmes"

(Iz 40,1-2)

Antrasis Izaijas skelbia tremtiniamis, kad jų ateities vilties pagrindas yra visavaldis Dievas (Iz 41,4; 44,6; 48,12). Žmonijos istoriją valdo amžinasis Dievas, kuris, būdamas istorijos Kūrėjas, yra drauge ir Atpirkėjas. "Užtat pranašas į istorinius įvykius žiūri Dievo sampratos šviesoje. Ir įvairių tautų, tautelių Nugalėtojas iš Rytų yra per-

galingas Dievo jam vadovavimo dėka. Jo kariškos pergalės neša viltį ir ateities galimybes tremtiniamis. Pranašas tik vėliau (Iz 48,1-8) šį Nugalėtoją iš Rytų pavadina persų karaliaus Kyro vardu... Įvykiai, susiję su Kyru, yra dalis Dievo užmojo (plano) ir apreiškia jo ateities jėgą dabartyje (t.y. Dievo jėgą, jau kuriančią būsimą ateitį). Dievas tvarko *istorijos raidą* — jo užmojis (planas) kreipia įvykius į atpirkimą iš tremties, į naują Išėjimą" (A. Rubšys, "Raktas į S. Testamentą", III dalis, Putnam 1985, p. 99, 109-110. Ir kitur šiame rašinyje daug pasinaudota jo raštais ir įžvalgomis). Antrasis Izaijas rašė tuos dalykus, kai persų karalius Kyras dar nebuvo 539 m. nugalėjęs Babilonijos ir paskelbęs tremtinių išlaisvinimo įsakymo 538 metais.

Ką sako tie tremties pranašų Ezekielio ir Antrojo Izaijo žodžiai mums, lietuviams? Pirmiausia, jie ir mums reiškia *paguodą*. Rusų, lietuvių ir kitų tautų valdovai rūpino si ne savo ganomomis avimis, savo pavaldiniais, o savimi, savo "nutukimu", praturtėjimu. Tai pats Dievas dabar yra mūsų *Valdovas ir Ganytojas*. Jis pats betarpiškai ar per kitus mumis pasirūpins. Jeigu dauguma mūsų tautiečių kristų, sudžiūtų, kaip tos sumuštos kariuomenės karių kaulai — Dievas gali prikelti mūsų tautą, grįžus daliai tremtinių iš įvairių kraštų, drauge su išlikusiais tėvynėje lietuviais susijungus. Tauta gali greitai laiku atsigauti, padaugėti.

Tremties pranašų raštai, iš jų kalbą Dievas taip pat stiprina mūsų viltį. Mat žmonijos istoriją tvarko amžinasis visagalis Dievas. Jis yra ne tik Sutvėrėjas, bet ir visų kartų Atpirkėjas. Jis rikiuoja rusų, lietuvių ir kitų tautų svarbiuosius istorinius įvykius ir savo dievišką planą — atpirkti, išganyti mūsų tautos ir kitų tautų žmonių sielas ir išvesti tremtinius-pabėgėlius atgal į tėvynę.

Antrasis Izaijas, įkvėptasis Dievo pranašas, žinojo Jeremijo pranašystę, kad septintame šimtetyje Dievas sugrąžins tremtinius iš Babilonijos. Jis matė, kad persų karalius Kyras nugalės Babiloniją, slėgusią pavergtas tautas. Jis įžvelgė, kad Kyras bus

tremtinių išlaisvintojas. Pats pranašas to nebesulaukė ar bent neberašė tuo laiku. Mes, lietuviai tremtiniai-pabėgėliai, tokios pranašystės neturime. Taip pat nenumatome tokio galingo vado, kuris nugalėtų Sovietų imperiją.

Tačiau Amerikos ir Vakarų Europos tautose yra daug žmonių, kurie siekia pavergtiesiems laisvės ir tremtiniams grįžti į savo laisvą tėvynę. Taip pat yra Marijos pranašiškas žodis iš apsiereiškimų Fatimoje: "Galų gale mano Nekalčiausioji Širdis triumfuos. Rusija atsivers, ir bus taika pasaulyje!" Marijos žodis Fatimoje išsipildė apie busimąjį karą (apsiareiškimai buvo 1917 m.), išsipildys ir šis. Išsipildymo laikas nežinomas. Jis taip pat priklauso nuo tam tikru sąlygų.

KODĖL XX AMŽIAUS TAUTOS NORI ŽŪTI, O NE GRĮŽTIS PRIE DIEVO?

Pagal Antrąjį Izaiją, atpirkimas iš tremties turi ypatingą reikšmę Izraeliui. Tiesa, Izraelis atrodo apgailėtinais silpnas ir be-reikšmis tautų akyse, tačiau juo rūpinasi pats Dievas (Iz 41,14). Jahve yra Izraelio Atpirkėjas. Jis išsirinko Izraelį tarnauti savo planui (Iz 40,26-27; 43,6-7). Savo išrinktąją tautą padarė išganymo ir malonės ženklų. "Šviesa tautoms ir pagonių tamsybėms nušviesti" (Iz 49,6). Izraelis turi parodyti, kad Dievo planas apima ir jas (Iz 42,5-9), kad jis yra visų tautų Išgelbėtojas iš dvasinės vergijos (Iz 45,20-23; 42,7).

Tą Dievo vykdomą išgelbėjimą Antrasis Izaijas labai vaizdžiai ir jausmingai išreiškė keturiomis Dievo Tarno giesmėmis-poemomis. 1-oje giesmėje pats Jahve išsako savo Tarno paskirtį kentėti už kitus (Iz 42,1-7); 2-oje giesmėje Dievo Tarnas aptaria save (Iz 49,1-6); trečioje kalba apie savo užduotį (Iz 50,4-9), o 4-oje vėl kalba Jahve, ir tautos išpažįsta: "Jis prisiėmė mūsų negalias ... sumuštas už mūsų nuodėmes; ant jo krito kirčiai dėl mūsų sveikatos, ir jo randais mes esame pagydyti" (Iz 52,13-53). "Apstulbę karaliai tautų vardu pripažįsta, kad Tarno auka buvo Dievo atpirkimas, Dievo darbas dėl jų išganymo" (plg. A. Rubšys,

ten pat, 142 ir 121-148 psl.). Tad kenčiantis Dievo Tarnas kartais suprastinas kaip kenčianti už kitus išrinktoji tauta, kartais kaip atskiras asmuo, net pats išganantysis Dievas, kuris atėjo į išrinktąją tautą sutaikinti žmoniją su savimi. Naujojo Testamento įkvėptieji autoriai Dievo Tarną laiko Mesiju (plg. Apd 8,34; Lk4,2i).

Tai dera prisitaikinti ir sau. Mūsų lietuvių tremtinių grupė palyginti nedidelė, ir lietuvių tauta mažutė kitų tautų akivaizdoje, tačiau mes turime didelę misiją. Esame vienintelė katalikiška tauta bedieviškos komunistinės Rusijos imperijos valdžioje. Mūsų, lietuvių, tauta persekiojama kenčia ten, pačioje tėvynėje, Sibiro priverčiamose ir tariamai nepriverčiamose darbo stovyklose, kalėjimuose, psichiatrinėse ligoninėse. Mes čia, savanoriškoje tremtyje, turime skelbti laisvojo pasaulio tautoms tą vis tebesitęsiančią mūsų tautos kančią ir priminti joms baisią grėsmę — kūno ir dvasios vergiją, kurion patenka ir dar gali patekti naujos tautos, neišskiriant nė Amerikos, jeigu bus gyvenama taip, kaip iki šiol.

Mes stengiamės informuoti mūsų gyvenamojo krašto ir kitų tautų žmones apie rusų komunistų pavergtų tautiečių vargus, kančias ir didelius žmogaus teisių pažeidimus. To būtinai reikia. Bet reikia ir patiems įsitikinti, kad turime permaldauti ir atsiprašyti Dievą už savo ir kitų nusikaltimus. Turime žmonėms aiškinti apie reikalingumą gręžtis ir pasitaisyti iš savo blogybių. Ir jiems, ir mums galioja tas Viešpaties žodis, per tremties pranašus pasakytas izraelitams: "Izraelio tauta, kodėl jūs norite žūti?! Gręžkitės į mane, ir gyvensite!" Kodėl jūs, XX amžiaus tautos, norite žūti?! Pasitaisykite iš savo nedorybių, atsigręžkite į mane, ir gyvensite taikoje, ramybėje, gerovėje!

Galingos ir suktos Sov. Sąjungos remiamas komunizmas gali įsigalėti ir šiame krašte. Rusijos staigaus užpuolimo ir III pasaulinio karo grėsmė visai galima. Užtat mes, lietuviai, ir šioje srityje turime būti ženklas, tarsi šauklis, savo gyvenimu ir žodžiu šaukiantis gręžtis, pasitaisyti. Juk ir dabar

galioja Kristaus žodžiai: "Jei nedarysite atgailos, visi pražūsitė!"

Taigi reikia siekti ir prašyti Dievą, kad duotų mums naują širdį ir naują dvasią, kaip buvo per tremties pranašus pažadėjęs žydams tremtiniais Babilonijoje. Reikia su-eiti su juo į naują sandorą, atsisakyti modernių stabų garbinimo ir nedaryti neteisybių kitiems.

NE ANTIKOMUNIZMAS, O TEISINGUMAS VISIEMS

Juk daugiausia dėl kapitalistų daromų neteisybių darbininkams įsiviešpatavo komunizmas Rusijoje ir tebeįsigali vis naujose šalyse. Antikomunizmas čia nedaug tepada-da. Jėga, prievarta, ginklai nesulaiko komunizmo plėtimosi. Jau II Vatikano susirinkimas kvietė visus į vidujinį atsinaujinimą, iš nesveiko individualizmo pereiti į bendruomeniškumą ir broliškumą. Vyskupų sinodas Romoje paskelbė pagrindinę taisyklę: su tikėjimo evangelizacija drauge turi eiti teisingumo plėtimas (*propagatio fidei et promotio institutiae*). Popiežius Jonas Paulius

II savo enciklikoje "Laborem exercens" (1984 m.) iškėlė reikalą ir supratimą darbui teikti pirmenybę prieš kapitalą. Jis nurodė teisingumo pareigas ne tik tiesioginio darbdavio, bet ir netiesioginio, t.y. aukštųjų valdžios pareigūnų, parlamentų atstovų, bankininkų, prekybininkų, mokslo ir spaudos atstovų.

Atrodo, kad lietuviai pabėgėliai ir ankstyvesnieji imigrantai per mažai kreipė dėmesio į religinį atsinaujinimą ir dar mažiau rūpinosi solidarumu bei socialiniu teisingumu vargšams ir darbininkijai. Tad reikia ryžtis pasinaudoti čia esančiais religinio atsinaujinimo sąjūdžiais. Reikia žinoti, kad vietoj kapitalistinės ir komunistinės santvarkos yra galima tikrai žmoniška socialinė ir ekonominė santvarka. Svarbu įsijungti į jos laipsnišką kūrimą ir įsigalėjimą. Pra-eitais 1986 metais Amerikos vyskupai ne tik paskelbė ganytojišką laišką "Katalikų Bažnyčios socialinis mokymas ir JAV-bių ekonomija: ekonominis teisingumas visiems". Jie sudarė komisiją ir paskyrė reikalingą pinigų sumą jos pažinimui bei įsisa-moninimui.

Tame laiške jie nurodė ir kelias konkrečias priemones tam ekonominiam teisingumui pasiekti. Jie kviečia visus į *naują amerikietišką eksperimentą* — prisidėti prie sudarymo visiems lygių ekonominių galimybių žmoniškai gyventi ir siekti tam tikros ekonominės demokratijos, kaip buvo kovojama už politinę demokratiją. Šis klausimas labai aktualus ir Lotynų Amerikoje.

Kaip matėme, žydų tremtyje Babilone pranašas Antrasis Izaijas iškėlė kenčiančio Dievo Tarno idėją. Tas Dievo Tarnas yra ir atskiras asmuo, ir kenčianti išrinktoji žydų tauta. Ji kenčia ne tiek už save, nes jau atkentėjo (Iz 40,1-2), bet ypač už kitų tautų bedievybę, už išlaisvinimą iš blogybių.

Ir mūsų tauta, kaip tas kenčiantis Dievo Tarnas, kenčia ne tiek už savo, kiek už kitų tautų nedorybes, už jų išlaisvinimą iš vergijos, iš komunistų valdžios bei grėsmės visoms tautoms.

Iš gaunamų laiškų, knygų ir pogrindžio spaudos, sužinome su koku pasitikėjimu ir pasivedimu Dievo valiai mūsų tautiečiai ten kenčia, meldžiasi ir aukojasi ne tik už save, bet ir už kitus, už rusų tautą ir net už savo kankintojus. Ir čia, išeivijoje, daugelis mūsų yra daug iškentėję kūno ir dvasios kančių.

Taigi mūsų tauta kenčia drauge su Biblijoje minimu Dievo Tarnu, su kenčiančiu įsikūnijusiu Dievo Sūnumi. Ir dabar Kristus nori išgelbėti visų tautų žmones. Ir mūsų, lietuvių, tauta yra įjungta į šį išganomąjį Dievo planą. Mes galime ir norime sąmoningai dalyvauti tame didžiajame Dievo užmojyje: uoliai prisidėti savo aukomis, maldomis, išmaldomis, kantriai priimtais kentėjimais. Tas laisvas priėmimas įvairių sunkumų, kančių, tas didžiadvasiškas aukojimasis kitų sielų labai gali labai sustiprinti ir mūsų, išeivių, liudijimą.

Tokiu būdu ir mes galime būti priemonė išgelbėti milijonus pabėgėlių, tremtinių visame pasaulyje ir trečdalį žmonijos tautų iš komunistinės vergijos. Be to, galime tapti simboliu tikrų krikščionių, gyvenančių solidarioje broliškoje meilėje su kitų grupių, rasių ir tautų žmonėmis.

Zenta Tenisonaitė

PASIKALBĖJIMAI

Atsiimk žodžius,
kurie apgraibomis
ieško mano balso
stikliniuose namuose. . .
Pėdsakų pamirštame šaltinyje. . .
Miražų ramos laše. . .

Ateina vakaras
pavargęs ir vienišas. . .
Nuovargis kiekviename judesy. . .
Aš kartais per ilgai laukiu
stiklinių sapnų,
kada nėra nei dienos, nei nakties.

Šešėliai danguje. . .
Dar gyvi akmenys. . .
Dar gyva šviesa. . .
Dar gyvas mano šešėlis,
tu neklausk kodėl. . .

Ant drobės
mano rankų balsas
žaidžia su žvaigždėmis. . .
Dar kartais sapnuoju
gulbės pasaką ir girdžiu,
kaip žiemos tylą sudrasko
nakties varpai,
tolimi ir paslaptingi,
ieškodami –
kas buvo ir kas bus. . .

RUDUO

Praėjo vasara.
Atviromis akimis,
medžių nepaliesdama,
klaidžioja migla.

SAULĖLYDIS

Ant dangaus mėlynės,
Dievo paletės, pirmoji vakarinė žvaigždė,
kaip šypsenos akimirka.

Dvikalbiškumas svetur

Dr. Algis Norvilas

3. KODĖL VIENA KALBA PAKEIČIA KITĄ?

Kaip anksčiau nurodėme, išeivijoje gimtoji kalba paprastai sunyksta per kelias generacijas. Ne vienas yra susidomėjęs galima tokio spartaus sunykimo priežastimi. Čia pirmą pateiksime keletą bendrinio pobūdžio aiškinimų, kodėl vietinė kalba pakeičia gimtąją kalbą. Po to pažvelgsime į eilę paskirų veiksmų, kurie siejasi su kalbos likimu išeivijoje — pratęsdami jos gyvavimą arba vesdami į ankstyvą sunykimą.

Žvelgiant į įvairius paaiškinimus, kodėl sunyksta gimtoji kalba, juos yra galima paskirstyti į dvi rūšis. Vienu atveju, kaip matysime, daugiau pabrėžiama nepalanki idėjinė atmosfera, kitu — struktūriniai trūkumai, kurie atsiranda išeivijos sąlygose. Nors šie paaiškinimai čia aptariami atskirai, reikia prisiminti, kad jie vienas kitam neprieštarauja, o yra tik skirtingi to paties sudėtinio reiškinių požiūriai.

a. *Kalba ir idėjinė aplinka.* J. Fishman, savo kapitaliniam veikale *Language Loyalty in the United States* apžvelgęs gana daug ir įvairių tautinių bendruomenių, pareiškia įdomų nusistebėjimą.¹⁴ Kiek šios bendruomenės bebūtų savo tarpe skirtingos — atvykusios iš įvairių pasaulio vietovių, turinčios kitas religines tradicijas, išvysčiusios savo kultūrinės tradicijas — visos panašiai nustoja gimtosios kalbos, pasisavindamos anglų kalbą. Kitaip sakant, nors įplaukos atžvilgiu skirtumas didelis, ištaka labai viena.

Taigi atrodytų, kad gimtosios kalbos atspara nėra susijusi su kokia apčiuopiama tautinės bendruomenės ypatybe. Vargu ar šią ypatybę sutiktumėme ir kokioje atskiroje grupėje. Šiuo atveju, J. Girnius jau prieš kiek laiko teisingai pareiškė: "*nutautėjimo grėsmė. .. nedaro jokio skirtumo tarp paprastų emigrantų ir politinių tremtinių*" Kas tie atsparos taškai galėtų būti, pažiūrėsime vėliau.

Atradęs šį nelauktą reiškinį, J. Fishman ir kelia klausimą: kas galėtų būti šio suvienodinimo priežastis? Jo atsakymas labai paprastas — tai amerikietiškas nacionalizmas arba kultūra. Kalbėdamas apie Amerikos kultūrą, J. Fishman kalba ir apie bendrą vakarų pasaulio kultūrą, nors gal Amerikoje ši kultūra yra įgavusi savo ryškiausias formas. Taigi, kas čia sakoma, taikoma ne vien Amerikai, o vakarų pasauliui apskritai.

Amerikos nacionalizmas nuo pat pradžios rėmėsi ne kokiais tautiniais pradmenimis, o ideologiniu pagrindu, kurio tikslas buvo visiems sudaryti sąlygas, nežiūrint įvairių skirtumų, nevaržomai siekti visokeriojo gėrio. Pabrėždamas tai, kas visus jungia, amerikietiškas nacionalizmas iš esmės yra "anttautinis". Būtų prieštaravimas save siekti su atskira grupe, nes tada kitos grupės būtų išjungiamos. Anglų kalbos vaidmuo šiuo atveju yra tarnauti kaip susižinojimo priemonė. Ją ne tiek svarbu jausmais pergyventi, kiek svarbu gerai mokėti.

Amerikietiškas nacionalizmas tapo sukonkretintu Amerikos idealo (*American Dream*) pavidalu. Šio idealo bruožai yra gerai žinomi: tai asmeninės laisvės užtikrinimas, visų lygybės pabrėžimas, pajėgumo statymas virš privilegijos, atvirumas socialiniam bendravimui, galimybė iškilti ir t.t.

Nesunku matyti, kaip staigiai ir dramatiškai šitokia idėjinė atmosfera gali paveikti mažumų narius. Jau J. Girnius pastebėjo, kad "nebuvimas prievartos", priešingai pirminiam įspūdžiui, gali būti tautinei mažumai grėsmingas.¹⁶ Taip, laisvame krašte lietuvių kalbos vartojimas nėra varžomas, ir dėl to reikia džiaugtis. Bet nesame

varžomi ir įvairiais kitais atžvilgiais: Marquette parko namukas jau toks ankštas, o anas Batavijoje toks erdvus, kodėl nesikrausyti, kas neleidžia? Įmonė, įvertindama gabumus, ragina keltis į centrinę, į Wichita, Kansas, žadėdama net ir algą padvigubinti, ir kodėl nesikelti? Kodėl sekmadieniais važinėti į lietuvių parapiją visą valandą, kai čia pašonėje amerikiečių? Kodėl neprisirąšyti, kas uždraus? Be to, čia žmonės tokie draugiški. Ir t.t., ir t.t.

J. Fishman pastebi, kad čia amerikietiškas nacionalizmas veikia tarsi tirpiklis, kuris susilpnina kaip tik tuos veiksnius, kurie palaiko gimtąją kalbą ir tautinį gyvastingumą — norą ir ryžtą burtis draugėn, kuriant savą gyvenimo būdą svetimoje aplinkoje. Nejučiom išsklaidyti po plačiąją vietinių gyventojų masę, ateiviai tuo greičiau skęsta, prarasdami kalbą ir galop aiškesnę tautinę sąmonę.

J. Fishmano nuomone, Amerikos nacionalizmas veda ir į kitą apraišką, kuri yra tautinėms mažumoms priešiška — tai masės kultūra. Masės kultūra pasižymi dviem bruožais: prisitaikymo reikalavimu (visi nešioja Guess džinsus), ir nuolatine mados apyskaita (kitais metais bus madingi baltos spalvos džinsai). Šie bruožai nėra tautinėms mažumoms palankūs. Pabrėžti savo tautinį savitumą reiškia pabrėžti tai, kas ypatinga, tai, kas pastovu, o masės kultūra perša tai, kas bendra, tai, kas prabėga.

Nebūtų čia priešiško, jei šie gyvenimo būdai nesusiliestų. Tačiau jie dažnai susieina tame pačiame asmenyje, o tai neišvengiamai veda į sankirtį. J. Fishman mano, kad šis sankirtis ypač pasireiškia jaunuolio amžiuje, kada masės kultūros trauka jaunuolio gyvenime labai sustiprėja. Dažnai tada tautinės apraiškos jam gali pasirodyti siauros, atgyventos ir nereikšmingos. Įdomu, J. Fishman palieka atvirą klausimą, ar nebūtų ateityje galima amerikietiską idealą ir masės kultūrą pakreipti tautinių mažumų naudai, pvz., iškeliant antros kalbos mokėjimo svarbą. Tačiau, bent šiuo metu, tokia galimybė horizonte dar nenusimato.

Anksčiau, sakyme 1950—1970 metų laikotarpiu, kai dar būta didoko skirtumo tarp namų ir gyvenamo krašto aplinkos, be abejo, šitokio sankirčio tikriausiai neretai pasitaikydavę. Šiam skirtumui sumažėjus, neatrodo, kad jis šiuo metu šeimose būtų labai dažnas. Priešingai, jaunuolio amžiaus žmonės gal yra tapę vieni patriotiškiausiai nusiteikusių. Susidaro įspūdis, kad masės kultūros trauka labiausiai dabar veikia profesinį gyvenimą išėjusius jaunos žmones. Patekę į profesinio gyvenimo sukūrį, jie ne tiek savo tautinę tapatybę atmeta, kiek ją užsimiršta, palikę kažkur trečioje, penktoje vietoje.

Apskritai paėmus, J. Fishmano ateivių kalbos sunykimo aiškinimas, kaip į jį bežiūrėtume, yra įdomus bandymas parodyti, kaip gyvenamo krašto kultūrinė-politinė aplinka gali paveikti gimtosios kalbos likimą. Tačiau šis poveikis nesireiškia tiesiogiai, o greičiau sąlygų sudarymu, kuriose gimtoji kalba tampa bereikšmė ir nereikalinga. Bet amerikietiškas nacionalizmas čia jokio monopolio neturi. Nesunku būtų surasti bei įsivaizduoti ir kitas kultūrinės-politines formas, pvz., diktatūrinę, kurios palankumo mažumų kalboms nerodytų. Pagaliau galima kelti klausimą, ar tautinė mažuma, atsidūrus svetimame krašte, susiduria su sąlygomis, kurios betarpiškai gimtąją kalbą žlugdo. Į šią galimybę sekančiame skyriuje kaip tik ir pažvelgsime.

ISNAŠOS

14. Jashua Fishman, "Language maintenance in a superethnic age: Summary and conclusions", randamas J. A. Fishman, **Language Loyalty in the United States**.

15. Girmis, "Mūsų tautinių uždavinių akivaizdoje", p. 102.

16. Ibid., p. 104.

■ Italijoje parlamento rinkimuose laimėjo krikščionys demokratai, surinkdami 34,3% balsų, taigi 1,5% daugiau negu ligi šiol turėjo. Socialistų partija gavo 14,3% balsų. Komunistų partija gavo 3% balsų mažiau ir Italijos senate neteko septynių vietų, o Atstovų Rūmuose neteko net 21 atstovo. Komunistų balsų skaičius sumažėjo iš 30% iki 26,6%.

Kaip ruoštis vedyboms

Kunige Jonai,

Baigiu studijas. Pats laikas planuoti tolimesni gyvenimo kelią. Svajoju vesti. Pdraugauju su mergaitėmis. Bet kai regiu vieną kitą draugų ar pažįstamų po metų kitų vedybinio gyvenimo išsiskiriant, tai susimąstau, kodėl jie išsiskyrė? Argi jiedu viens kito nemylėjo? Ko jiems trūko? Skyrybų teisme paprastai kaltę verčia ant kits kito. Jūs, kunigai, susiduriate su daugeliu tokių problemų. Ką jūs manote? Ką reikia daryti, norint tokio liūdno nusivylimo galo išvengti? Kaip santuokoje gyventi, kad nereikėtų vėliau gailėtis?

Esu tikintis. Naudojuosi sakramentais ir malda. Nerūkau. Retai kada išgeriu stiklą vyno ar ką nors stipresnio baliuje ar vestuvėse. Į ką turėčiau atkreipti ypatingą dėmesį, rengdamasis vedyboms ir vedęs?

Dėkoju už Jūsų nuomonę.

Žirmūnas

Mielasis Žirmūnai,

Ačiū už pasitikėjimą! Džiaugiuosi Jūsų rimtu nusiteikimu, žengiant ateitin, blaiviai apsigalvojant ir net pasitariant, o ne šokant įsimylėjęlio užrištomis akimis į rimto gyvenimo vandenį.

Palengvinai atsakymą į klausimus, pasakydamas esąs tikintis ir kad naudojiesi malda bei sakramentais. Taip jau turime bendrą pagrindą mudviejų pokalbiui.

Bet kokion kelionėn rengdamasis, žmogus turi žinoti, kur ir ko keliauja, kaip ilgai žada ten būti, tada žino, ko reikia kelionėn pasiimti (kad ir daugiau ar mažiau dole-

riukų įsidėti). Panašiai reikia žinoti, kodėl aš noriu pasukti vedybiniu keliu? Kur tas mane nuves? Kas yra vedybinis gyvenimas? Ar aš pats turiu tokių savybių, kurios įgalins mane pagrįstai tikėtis pasisėkimo? Ir iš viso, pats pirmasis ir svarbiausias klausimas apgalvoti būtų, ko iš manęs nori mano Kūrėjas Dievas? Ar jis neturi numatęs mano gyvenimo ypatingo plano? Jei taip būtų, tai jis, būdamas gėris, meilė ir laimė, tikrai man nori gero, laimės. Jei į tai nekreipčiau dėmesio, tai galėčiau nueiti klaidingu, ne man Apvaizdos skirtu keliu, klaidžioti ir būti nepatenkintas ir nelaimingas. O kaip daug jaunuolių, tiek vaikinų, tiek mergaičių, apie tai nė nepasvajoja!

Iš to, ką čia parašiau, turėtų būti aišku, jog mano atsakymas ar patarimas negalės būti trumpas. Ar turėsi kantrybės viską perskaityti keliuose "Laiškų lietuviams" numeriuose?

Visų pirma, kas iš tiesų yra vedybos ir kokia jų bei iš jų kylanti šeimos vertė? Tai įsisąmoninus, paaiškės, kokių savybių reikia turėti galvojantiems tuoktis.

Manau, jog nė kiek neperdėsiu, rašydamas, kad daugybei jaunuolių, vaikinų ir merginų, vedybos atrodo tik natūralus būtinasis susiporavimas gyvenimo malonumams turėti. Žinoma, gal pasitaikys ir vieną ar du vaikus turėti. Bet tai jau antraeilis reikalas. Svarbiausia "self-realization". Kas taip į vedybas žiūri, tas dar nėra įkopęs į paukščių ir gyvulėlių instinktų santvarką. Tie poruojasi tiktai savo veislei padauginti ir tik tam skirtu laiku. Žmonės gali tą instinktą paversti tartum narkotiku savo nieko neribojamam malonumui (fun) turėti. Koks tai yra iškrypimas iš Kūrėjo numatytos tvarkos, gali paaiškėti, įsigilinant į tai, ką pasakė viso pasaulio vyskupai, susirinkę į II Vatikano susivažiavimą. Jie kalbėjo apie vedybų ir šeimos šventumą. Štai keletas ištraukų. Jos kupinos dieviškos išminties ir iš tikėjimo plaukiančios galvosenos.

"Kūrėjo leista ir savais įstatymais aprūpinta glaudi susituokusiųjų gyvenimo ir meilės draugystė kyla iš vedybų sutarties, tai yra iš neatšaukiamo asmens sutikimo.

Taip iš žmogiško veiksmo, kuriuo besituokiantieji atiduoda save viens antram ir viens antrą priima, Dievo patvarkymu ir visuomenės akyse kyla pastovus ryšys. Dėl vedusiųjų, jų vaikų ir visuomenės gerovės ši šventa jungtis jau nebeprisilaiko nuo žmogaus valios. Pats Dievas yra įkūręs vedybas su įvairiomis jų gėrybėmis ir tikslais. Jie visi yra labai svarbūs žmonių giminės išlikimui, paskirų šeimos narių išugdymui bei amžinajam jų likimui ir pačios šeimos bei visos žmonijos orumui, pastovumui, taikai ir klestėjimui.

Savo prigimtimi vedybos ir jų meilė yra skirtos gimdyti ir auklėti vaikams, kurie tampa tarsi jas atbaigiančiu vainiku. Vyras ir žmona po vedybų sutarties 'yra jau nebe du, o vienas kūnas' (Mt 19,6). Glaudžiu savo asmenų bei veiklos sujungimu draugėn vienas antram padeda ir tarnauja; kartu jie išgyvena to susijungimo reikšmę ir kasdien vis labiau suartėja. Kaip abipusė dviejų asmenų dovana ir vaikų gėris, ši glaudi jungtis reikalauja pilno vedusiųjų ištikimumo vienas antram ir kartu jų vienybės nesuardomumo.

Pats Kristus gausiai palaimino šią daugiapusę meilę, kilusią iš dieviškosios meilės versmės ir paimtą pavyzdžiu jo vienybei su Bažnyčia. Kaip kitados Dievas bendravo su savo tauta bei ištikimybės sandora, taip dabar žmonių Išganytojas ir Bažnyčios sužieduotinis ateina į vedusiųjų krikščiųnių gyvenimą moterystės sakramentu. Atėjęs pasilieka, kad susituokusieji abipusiu pasiaukojimu ir amžina ištikimybe vienas antrą mylėtų, kaip jis mylėjo Bažnyčią ir atidavė už ją pats save (Ef 5,25).

Tikra vedybinė meilė yra įjungiamą į dieviškąją meilę. Ją valdo ir turtina Kristaus atperkamoji galia ir išganomoji Bažnyčios veikla, sėkmingai artindama vedusiuosius prie Dievo, teikdama pagalbą bei tvirtybės aukštosioms tėvo ir motinos pareigoms atlikti. Todėl vedusieji krikščionys ypatingu sakramentu yra stiprinami ir tarsi konsekruojami kilniesiems savo luomo uždaviniais vykdyti. To sakramento galia atlikdami savo vedybines ir šeimos pareigas,

perimti Kristaus dvasios, vedusieji pasiekia vis didesnio savo pačių tobulumo bei vienas antro pašventimo ir kartu bendromis jėgomis vis tobuliau garbina Dievą.

Kai tėvai vadovauja pavyzdžiu ir bendra šeimos malda, jų vaikai... lengviau ras kelią į žmoniškumą, išganymą ir šventumą. Vedusieji, kuriems yra skirtos tos kilniosios tėvo ir motinos pareigos, uoliai auklės savo vaikus, ypač religiškai, nes auklėjimas pirmoje vietoje yra tėvų uždavinys.

Būdami gyvi šeimos nariai, vaikai savo būdu padeda tėvams siekti šventumo. Už gera, kurį iš tėvų patyrė, jie atsilygins dėkingumu, meile ir pasitikėjimu; jie ištis tėvams gelbstinčią ranką, patekus į vargą arba slegiant senatvei. . .

Kadangi krikščioniškoji šeima kyla iš vedybų, kuriose atsispindi meilės sutartis tarp Kristaus ir Bažnyčios ir per kurias į tą meilės sutartį įsijungiamą (Ef 5,32), ji visiems apreikš gyvą Atpirkėjo buvimą pasaulyje ir tikrąją Bažnyčios prigimtį. Tai ji atliks vedusiųjų meile, dosniu vaisingumu, vienybe ir ištikimybe bei gražiu visų savo narių bendradarbiavimu".

Tai va, mielas Žirmūnai, kokio moterystės idealo reiktų siekti svajojančiam apie sutuoktuves. Tai yra toks didingas, svarbus ir garbingas dalykas, kad jau seniai vienas didžiųjų Bažnyčios mokytojų moterystę pavadino "maža Bažnyčia" arba net "namine Bažnyčia". Tik pasvajok — namai, šeima, Bažnyčia! Ar tokia kalba šiandien suprantama moderniųjų žmonių, net tikinčiųjų?

Kai sakoma, kad šeima yra maža Bažnyčia, tai pirmoji išvada yra, jog šeima reprezentuoja Kristų jo santykiuose su žmonėmis, kad tuos santykius šeima padaro realius ir turi svarbų vaidmenį atlikti visai Bažnyčiai. Kaip žinai, moterystė yra vienas septynių Bažnyčios sakramentų. Ir tai toks, kurį vienas antram teikia patys susituokiantieji, ne kunigas, kai kitus sakramentus paprastai teikia kunigas. Kiti sakramentai (išskiriant kunigystę) teikia Dievo malonę paskiriems asmenims. Moterystės ir kunigų šventimai ypatingu būdu yra socialiniai-bendruomeniniai sakramentai. Jie teikia malonę bend-

ruomenei. Vyro ir moters bendruomenei ir jų šeimai. (Kunigystės sakramentas yra Bažnyčios narių labui). Todėl moterystė yra "didis sakramentas", šventinąs vyrą ir žmoną ir jų šeimą, ir tai, anot apaštalo Pauliaus, dėl jos "paslaptingo ryšio su Kristumi ir Bažnyčia". Moterystės sakramentas ir šeima tampa malonę teikiančiu šaltiniu. Kaip Kristus Bažnyčiai yra Išganytojas, šventintojas, jos atbaigėjas, taip moterystės sakramentas vedusiems ir jų šeimai yra išganyto, šventinimo ir asmenybių atbaigimo šaltinis. O kadangi visos išganyto malonės yra gautos Kristaus kryžiaus mirtimi, tai ir moterystės sakramentas yra to kryžiaus paslapties regimas ženklas. Jeigu regime daugelį "sugriūvančių moterysčių" tai yra todėl, kad vedusieji nesuprato, jog moterystė nėra tik malonumams teikti luomas, bet yra Kristaus išganingojo kryžiaus dalia. Vedusiems tenka apsispręsti, ar jie drauge su Kristum neš moterystės gyvenime pasitaikančius kryžius, ar turės atsiskirti nuo Kristaus ir jo mums paliktos Bažnyčios. Todėl krikščioniška moterystė nėra tikrai susituokusiųjų asmeniškai labai ugdyti, bet yra savo pačių ir visos šeimos tikėjimui, vilčiai ir meilei puoselėti.

Ar nereiktų, mielasis Žirmūnai, gerai įsąmoninti, jog be šeimos ir jos vaisingumo negali būti ne tik tautos, bet nė Bažnyčios. Ypač Bažnyčia yra Kristaus atpirktųjų meilės ir tikėjimo nuolat gaivinama draugystė. Tokia turi būti ir šeima. Jei krikščioniška šeima galėtų laikytis ir be Bažnyčios organizacijos, kaip tai atsitinka, kai persekiojimų metu bažnyčios uždaromos ir vyskupijos panaikinamos, tai Bažnyčia negali laikytis be šeimų. Šeimos sudaro parapijas, parapijos sudaro vyskupijas, tos savo ruožtu visą Bažnyčią. Taigi, kaip vienas autorius rašo, "Moterystė yra branduolys, apie kurį spiečiasi pirmoji Bažnyčios ląstelė šeima, toliau parapija ir vyskupija ir visa Bažnyčia". Koks tai didingas, garbingas ir palaimos kupinas yra vedybinis gyvenimas, žiūrint tikėjimo akimis! Tokį didingą uždavinį kaip reikiant atlikti neįstengia vyrai ir moterys be charakterio, be gyvo tikėjimo, be vienybės su

Ką man reiškia būti krikščione?

(Jaunimo konkurse III premiją laimėjęs rašiny s)

Asta Kazlauskaitė

Ar ne Amerikos konstitucijoje aiškiai parašyta, kad Amerikos pilietis turi pasirinkimą, kurią religiją praktikuoti? Argi ne man tada tenka asmeniškai nuspręsti, ar sekti budistus, protestantus ar katalikus? Kodėl pasirinkau katalikybę? Gi prieš kelerius metus priėmiau sutvirtinimo sakramentą iš vyskupo Vincento Brizgio. Jis manęs klausė: "Ar nori būti katalikė?" — "Taip", — tuo tarpu atsakiau. O ką kita galėjau išdrįsti sakyti? Tačiau tik dabar pradedu savo gyvenime daugiau ir dažniau matyti veikiantį Dievą.

Gyvenimo kelias nelygus, paklydimų daug. Aš kartais įsivaizduoju, kad Dievas veda mane savo ranka. Kai viesulai ardo gyvenimo tvarką ir, rodos, kad tuoj viskas sukris ant galvos, kažkaip staiga saulutė ir vėl prašvinta.

Prisimenu pasakojimą apie žmogų, kuris sapne stebėjo smėlėtą krantą ir smėlyje įspaustus pėdsakus — savo ir Dievo. Toliau pamatė, kad viena eilė pėdsakų dingo ir tik

pačiu Dievo Sūnumi V. Jėzum Kristumi. Todėl tenka gilintis į tuoktis besirengiančiųjų asmeniškąs ypatybes, kurios iš jų garantuotų pasisėkimą ar nesėkmę. Apie tai kitą kartą.

Kun. Jonas

viena eilė liko. Žmogus klausė: "Dieve, kodėl Tu mane palikai sunkiausiomis mano gyvenimo valandomis?" O Dievas atsakė: "Ne, sūnau, tada aš tave nešiau ant savo pečių".

Ypač moksluose man kartais pasitaiko nepaprastai vargingi laikotarpiai. Tokiomis progomis aš minty kartoju: "Stengsiuos išsilaikyti. Tuoj visa tai praeis. Dieve, palieku save Tavo rankose". Ir nuostabus dalykas tada atsitinka! Staiga darbai palengvėja, ir jaučiu savyje naują energiją! Dirbu ne sau, bet kitam — Dievui — o jis man padeda.

Dievas nėra svetimas ar nepasiekiamas. Jis mano maldas išklauso, nes aš širdingai Juo pasitikiu. Jis yra kaip geriausias draugas, kuris nenori matyti manęs nuliūdusios, bet nori man tikrai gero. Taip kaip su geriausiu draugu kalbėčiau, taip ir pasitariu su Dievu. Jeigu man nesiseka, aš prašau pagalbos; jeigu man kas patinka, aš dėkoju; jeigu liūdna, aš meldžiu, kad Dievas duotų man jėgos iškentėti. O Dievas niekad nenukreipia ausies.

Dievo Tėvo kairėje sėdi Motina Marija. Ji man irgi nesvetima. Dažnai meldžiuosi Marijai, kad mus globotų, stiprintų ir vestų. Man gražiausia giesmė tai yra Maironio "Marija, Marija", kurios žodžiai — "Mes klystantys žmonės, maldaujam malonės, nuopuolančius stiprink ir vesk" — mane labai paveikia. Aš jaučiu šventųjų galią ir savo menkumą.

Yra šventųjų, į kuriuos galima melstis su specialiomis problemomis. Pavyzdžiui, šventieji Antanas ir Judas padeda surasti pamestus daiktus. Aš kartą pamečiau brangų žiedą didelėje parduotuvėje. Karštai meldžiausi, ir vieną dieną, po kelių savaičių, stebuklingai kažkas jį man sugrąžino. Šis įvykis žymiai paveikė mano galvosena apie krikščionybę, ir tapau labiau religinga.

Krikščionims, žinoma, yra privaloma gyventi pagal Dievo nurodytus įstatymus. Vienas įsakymas liepia švęsti sekmadienį. Aš kiekvieną sekmadienio rytą dalyvauju šv. mišiose, beveik be paliovos. Augant ir bręstant, man darosi lengviau suprasti įvairias mišių maldas, skaitymus ir pamokslus. Jau

priėjau prie to taško, kada man patinka mišiose dalyvauti, nes iš to gaunu ramų jausmą. Dievas sakė: "Kai bent du ar trys susirenka mano vardu, ir aš ten esu". Tie, kurie mišiose tikrai šlovina Viešpatį, jaučia Jo buvimą. Tie, kurie nedalyvauja "visa mintimi, visais jausmais" — deja, nėra tokie laimingi.

Krikščionybė yra gyvenimo būdas. Jeigu žmogus yra tikras krikščionis ir jaučia Dievo meilę, tai būna lengva tą meilę perduoti kitiems. Dievas nori, kad su savo artimu susigyventumėme. Jeigu sekame jo pavyzdžiu, kaip galime suklysti?

Iš visų krikščionybės bruožų, svarbiausias yra Dievu pasitikėjimas. Jis pats yra pažadėjęs, kad žmogaus neapleis. Visuomet reikia tai prisiminti. Dėl to aš ir esu krikščionė — nes tvirtai tuo tikiu.

Ar verta dalyvauti lietuviškoje veikloje?

(Jaunimo konkurse III premiją laimėjęs rašinys)

Vaiva Vygantaitė

Esu 14 metų, pusiau subrendus, jau beveik žinau, kas man patinka, kas ne; kas yra svarbu, kas ne.

Jaunystės dienomis, atsimenu, vis norėdavau, kad smarkiai snigtų, kad automobilis sugestų, kad tik nereikėtų važiuoti šeštadienį į mokyklą ar į lietuviškų organizacijų susirinkimus. Man nepatikdavo važiuoti, nes buvo per daug pamokų, arba nebuvo tam laiko, arba tik todėl, kad tolokai gyvename nuo lietuviškų centrų. Bet manau, kad didžiausia priežastis, dėl ko nenorėjau dalyvauti lietuviškose organizacijose, buvo ta, kad amerikiečiai draugai pasišaipydavo iš manęs. Juokdavosi, kad negalėdavau šeštadieniais žiūrėti televizijos programų. Man tai nepatiko. Galvojau, kad ir aš turiu teisę tų programų žiūrėti.

Tačiau laikas bėga, ir žmonės keičiasi. Pradėjau norėti važiuoti į šeštadieninę mo-

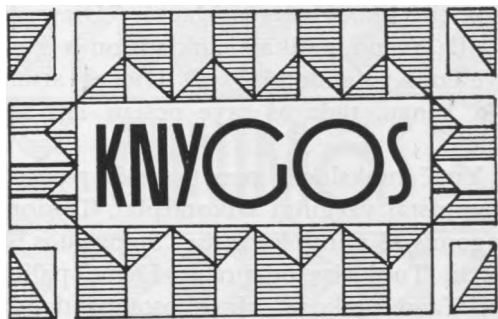
kyklą, nes turėjau progą susipažinti su draugais. Man nebuvo svarbu, kad turėjau dvigubai daugiau pamokų, kad taip toli gyvenome, kad juokėsi amerikiečiai draugai. Dabar angliškoje mokykloje esu devintame skyriuje — naujos draugės, nauja mokykla. Kai savo naujoms draugėms pasakiau, jog lankau lietuvišką mokyklą ir einu į lietuviškų organizacijų susirinkimus bei važiuoju į stovyklas ir net priklausu tautinių šokių grupei, jos nustebo ir manė, kad tai tikrai labai įdomu.

Man vis gaila, kai prisimenu, kad Dariaus ir Girėno mokykloje vaikų darželyje buvome 25 mokiniai, o dabar Aukštesniojoje mokykloje VI klasėje tebesėdime tik aštuoni. Mokinių skaičius vis mažėja ir mažėja. Tiesiog supykstu, kai sužinau, kad jaunuoliai iškrenta iš lietuviškų mokyklų tik dėl to, kad *nenori*.

Mano manymu, yra labai svarbu dalyvauti lietuviškoje veikloje ir lietuviškose organizacijose. Viena priežastis yra ta, kad susipažįsti su daugeliu lietuvių draugų. Draugai vienas kitą supranta, todėl nėra ko gėdytis ir rūpintis, kad kiti juoksis. Kai visi vienas kitą pažįsta, kyla įvairios diskusijos. Diskutuoju apie Lietuvą, jos krikščionybę, jos praeitį ir dabartinę padėtį. Tai padeda vis geriau Lietuvą pažinti ir ją didžiuotis.

Kita priežastis, dėl ko yra svarbu lietuviškoje veikloje dalyvauti, yra bendras išsilavinimas. Kiekviena organizacija turi savo tikslus ir principus. Svarbu ir įdomu sužinoti, kurie iš tų principų padeda geriau save suprasti ir pažinti. Susirinkimuose ar suėigose nagrinėjame organizacijų pagrindus ir tuo būdu vienas kitam atsidarom. Tai padaro mus jautresnius ir suriša stipresniais ryšiais. Tokioje atmosferoje smagu susitikti panašius draugus, dalyvaujančius stovyklose ar kursuose. Suprantame, kad pasaulyje yra kitų lietuvių, kurie taip pat priklauso toms pačioms organizacijoms. Smagu ir naudinga su jais palaikyti ryšius.

Vis dėlto svarbiausia priežastis priklausyti lietuviškoms organizacijoms yra lietuviybės išlaikymas. Amerikietiškoje mokykloje

Nauji leidiniai

Antanas Maceina. *ORA ET LABORA*. Bažnyčios ir kultūros klausimu. Lietuvių tautos krikšto sukakčiai (1387-1987) paminėti.

Lietuvos krikšto jubiliejui minėti komitetas Vokietijoje nutarė organizuoti ne tik sukaktuvines iškilmes, bet išleisti, nors ir kuklią, religinio pobūdžio studiją. Šis uždavinys buvo patikėtas Antanui Maceinai. Jis ir paruošė šią studiją, pavadindamas benediktiniškuoju šūkiu "Ora et labora" (Melskis ir dirbk). Autorius mano, kad šis šūkis geriausiai nusako Bažnyčios ir kultūros santykį. Šioje 215 puslapių knygoje sukaupta daug naudingos medžiagos geriau pažinti mūsų prieš 600 metų priimtai krikščionybei.

GEROJI KRISTAUS NAUJIENA LIETUVOJE. Išleido Lietuvos krikščionybės jubiliejaus komitetas 1987 metais. Tai medžiaga, paruošta Lietuvoje įvairių autorių kunigų. Šios 112 puslapių knygos įvade taip rašoma: "Lietuvos vyskupijų valdytojų 1985 m. sausio 16 d. Kaune išleistame laiške 'Lietuvos krikšto jubiliejui artėjant' yra prierašas kunigams, kuriame minima pamokslams medžiaga: 'Šiais Gerosios Naujienos metais ku-

galime lavintis ir draugauti, bet lietuviškose mokyklose ir organizacijose tai atliekame *lietuviškai*. Reikėtų vis stengtis labiau skatinti lietuvių kalbos vartojimą, turtinti savo žodyną, ugdyti solidarumą ir pastangas kovoti už tėvynės laisvę. Tobulesnis lietuvių kalbos mokėjimas gilins ir mūsų meilę tėvynei Lietuvai.

nigai per pamokslus ir pasikalbėjimus geriau supažindina tikinčiuosius su krikščionybės bei katalikybės kilnumu, jos palaimingą įtaką mūsų tautos gyvenimui. Lietuvos krikšto jubiliejaus komisija rūpinsis parengti ir per kurijas bei dekanus paskleisti tokiems pamoksams medžiagos'.

Šie puslapiai perrašyti iš rankraščio 'Gerosios naujienos metams rekomenduojamos pamokslų temos'. Ne visos temos paruoštos. Straipsnių autoriai, atrodo, yra įvairių vyskupijų kunigai, kurie kartais pasirašo pavarde, kartais tik vyskupijos vardu ar inicialu".

Nijolė Sadūnaitė. A RADIANCE IN THE GULAG. The Catholic Witness of Nijolė Sadūnaitė. Išversta kun. K. Pugevičiaus ir M. Skabeikienės.

Nijolės Sadūnaitės memuarai anglų kalba Lietuvių katalikų religinės šalpos rūpesčiu pagaliau išėjo į plačiąją visuomenę. Šios kilnios katalikų veikėjos ir buvusios sąžinės kalinės dramatiški prisiminimai prieš keletus metus pasiekė Vakarus dviem dalimis. Abi dalis išvertė Religinės šalpos reikalų vedėjas kun. K. Pugevičius. Vertimą redagavo Religinėje šalpoje dirbanti M. Skabeikienė. Šią 148 psl. knygą su iliustracijomis galima užsisakyti tiesiogiai per Trinity Communications leidyklą, skambinant nemokamai (800) 247-9079. Aliaskoje ir Virginijoje gyvenantys skambina: (703) 369-2429. Knygos kaina kietais viršeliais 9,95 dol., minkštais — 5,95 dol. Užsisakant didesniais kiekiais, duodama nuolaida.

LITUANICA COLLECTIONS in European Research Libraries. Paruošė Alfonsas Šešplaukis, Ph.D. Išleido The Lithuanian Research and Studies Center, Inc. 1986 m. 215 psl., kaina 15 dol.

Pranas Dom. Girdžius. VĖPŪTINIAI. Taryčios ir parodijos. Išleido Pedagoginis liuanistikos institutas 1987 m. 239 psl., kaina 8 dol. Kam P. D. Girdžiaus knygos patiko, tai patiks ir ši, o kam nepatiko, tai ir ši nebus išimtis.

Edward Limonov. HIS BUTLER'S STORY. A novel by the author of "It's me, Eddie". Translated by Judson Rosengrant. Grove Press, New York. Kieti viršeliai, 346 psl., kaina 17,95 dol.

Šią knygą leidykla atsiuntė paminėti, tai ir minime. Gal ji gali būti savotiškai įdomi, bet vis dėlto daugelį papiktins, nes per toli nueita pornografijos kryptimi.

KANTATA. Kryžių ir Rūpintojėlių Lietuva. Autorius: H. Nagys. Kompozitorius: A. Stankevičius. Išleido ir redagavo Montrealio Kantatos leidinio komitetas. Dail. R. Bukauskas. 1000 egz., 96 psl., kaina 7 dol.

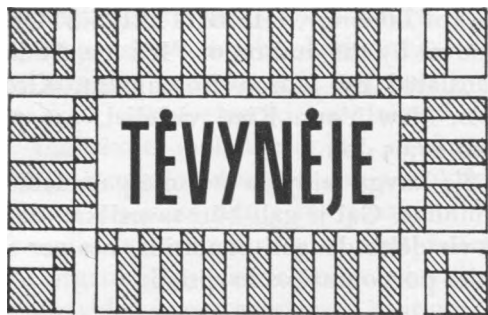
AŽUOLINIŲ KRYŽIŲ KELIAIS. Kristijono Donelaičio aukštesniosios liuanistinės mokyklos moksleivių metraštis 1986-1987 mokslo metų. Redagavo ir spaudai paruošė Regina Kučienė. Spausdinimo darbe talkininkavo Danutė Bindokienė. Viršelis Jono Maleiškos. Nuotraukos Jono Tamulaičio ir Rūtos Musonytės. Piešiniai Rasos Dudėnaitės. Spaudė M. Morkūno spaustuvė. Didelis formatas, daug nuotraukų, 152 psl.

PIRMIEJI ŽINGSNIAI. Kr. Donelaičio liuanistinių mokyklų mokinių laikraštėlis. Spaudai paruošia ir redaguoja mokyt. Gražina Sturonienė. Leidžiamas 4 kartus per metus.

TĖVYNĖS SARGAS. Nr. 1/ 66. Redaguoja Algirdas J. Kasulaitis, 894 East 223rd St., Euclid, OH 44123. Adm.: Adomas Viliušis, 4050 S. Campbell, Chicago, IL 60632. Leidžia Popiežiaus Leono XIII literatūrinis fondas. Šio nr. kaina 4 dol.

Kęstutis K. Grinius. PARTIZANŲ KOVOS LIETUVOJE. Išleido *Į Laisvę* fondas lietuviškai kultūrai ugdyti 1987 m. Knygos apylankas dail. Prano Lapės. Spaudė "Draugo" spaustuvė, 4545 W. 63rd St., Chicago, IL 60629. Kieti viršeliai, nemaža iliustracijų, 422 psl., kaina nepažymėta.

Knygoje duotas išsamus partizaninio judėjimo vaizdas.

Paruošė GEDIMINAS VAKARIS

TVARKOMAS GEDIMINO KALNAS IR JO APLINKA

Šiuo metu jau yra pastatytas statybinių medžiagų keltas, pradėti atraminės sienos tvirtinimo darbai. Tvarkomos kelių dangos. Pats kalnas yra pažeistas erozijos. Jį reikia stiprinti ir atstatyti. Nuo karo metų netvarkomi želdiniai. Nevertingi medžiai bus iškirsti. Šiauriniame šlaite numatoma pasodinti ąžuolų ir šermukšnių. Patį kalno šlaitą apsėti žole, prieš tai įrengus kanalizaciją lietaus vandeniui nutekėti. Tačiau daugiausia rūpesčių ir sunkumų kelia Vilniaus pilių teritorija. Tai yra archeologijos, architektūros, istorijos ir mokslo paminklas. Unikalus gynybinis ir kultūrinis kompleksas, kurio mums pavydi bet kuris Europos miestas. Maža yra tokių miestų, kur vienoje vietoje būtų net trys pilys. Pirmoji sutvirtinta pilis-tvirtovė šioje vietoje atsirado jau IX amžiuje-

Architektų sąjungos ir Kultūros ministerijos Mokslinės paminklų apsaugos tarnybos posėdyje, kuris buvo skirtas Gedimino kalno ir jo aplinkos tvarkymui, dalyvavo ne tik architektai, projektuotojai, landšaftininkai, kurių darbas tiesiogiai susijęs su šios teritorijos tvarkymu, bet ir mokslo, kultūros veikėjai, žurnalistai. Buvo iškeltas klausimas ir apie Vilniaus senamiesčio tvarkymą. Rūpestingos šeimininko rankos pasiilgo beveik visi senamiesčio kvartalai, net ištisi jo rajonai. Tiesiog akyse nyksta pastatai, alinami per vėlai pradėtų ir niekaip nesibaigiančių remontų, restauravimo darbų.

Šiaurinio šlaito papėdėje pradėtas tvarkyti pastatas, kuriame bus Lietuvos istorijos

- etnografijos muziejaus parodų salės. Tyrimais nustatyta, kad pastatas stovi ant gynybinės sienos pamatų. (Kultūros barai)

VIEČIŪNŲ (dzūkiškai Viečiūnų) KAIMO DAINININKĖS

Septynios Viečiūnų dainininkės: Anelė Ziogelienė — 90-ties metų; Bronė Kašalynienė — 78-nerių; Antanina Ševelskienė — 73-ejų; Elzbieta Kukauskienė — 71-nerių; Rosalija Čiurlionienė — 70-ties; Onytė Karauskienė — 69-nerių; Stasė Kukauskienė — 68-nerių; Antanas Jarmala, mokytojas, etnografinio ansamblio vadovas. Ansamblis puikiai dainavo ir žaidė žaidimus Maskvoje. Joms baigus savo programą, salė pratrūko sutartiniu prašymu kartoti. Dainininkės scenoje atjaunėjo, jas visas tarsį sparnais kažkas siūbavo. Įraudusios, laimingos ir vėl uždainavo. Anelė Ziogelienė atkakliai stovėjo prie Kremliaus sienos ir reikalavo: "Patagrapuok mani. Nevierys gi niekas, kad Maskvon buvau. Sakys — boba, meluoji".

Visos močiutės gimė ir augo Viečiūnuose. Jos visos jaunos pavasarį pulkais eidavo rugių lankyti vainikuotos, žiemą verpdamos vakarodavo ir dainuodavo. (Kultūros barai)

FOTO PARODA "AKIRATIS"

Panevėžio parodų rūmuose atidaryta fotomėgėjų paroda "Akiratis". Rodoma 280 nuotraukų, kurias sukūrė 118 autorių.

Autoriai iš įvairių Lietuvos kampelių nufotografavo savo darbo draugus ir artimuosius, kolektyvų šokiadienius ir šventes, gimtojo krašto grožį. Atstovaujami visi žanrai, bet vyrauja portretas — grupinis ir žanrinis. Įtaigiausiai atsispindi kaimo žmogus.

Geriausiams autoriams paskirti prizai ir diplomai. (Tiesa)

LIETUVIŲ LIAUDIES DAINOS LATVIŠKAI

Rygos "Liesmos" leidykla 12 tūkstančių egzempliorių tiražu išleido lietuvių liaudies dainų rinkinį "Žemė kėlė žolę". Knygos sudarytojas ir vertėjas — poetas K. Skujeniekas. Skelbiamos 91 lietuvių liaudies dainos vertimas. Įžanginiame žodyje "Brolių valanda" vertėjas aptaria esminius lietuvių ir latvių liaudies dainos bendrumus ir savitu-

mus, įjungdamas jas į europiečių dainos kontekstą, primena latvių skaitytojams talentingiausius lietuvių folkloristus. (Tiesa)

MIELĖS SKIRTOS NE PYRAGUI

"Tiesos" redakcija gauna nemažai laiškų, kuriuose skaitytojai rašo, kad prablai-vėjo jų gyvenimas — viešose vietose suma-žėjo besišlaistančių girtų, alkoholiniai gėri-mai nebereklamuojami parduotuvių vitri-nose, kavinėse, restoranuose, žmonės įpran-ta vaišintis, šventes švęsti be alkoholio. Ta-čiau pastaruoju metu visuotinį susirūpinimą kelia tai, kad padidėjo naminės degtinės gamintojų ir pardavinėtojų.

Naminės vartotojai bei darytojai, be cukraus, sunaudoja daug mielių. Iš kur šie sąžinę praradę žmonės jų gauna? Juk par-duotuvėse mielių labai retai užtiks...

(Tiesa)

KĄ DARYTI, KAD VANDUO BŪTŲ SKAIDRUS?

Rudė, Vijolė, Kulpė — upeliai, tekantys per Šiaulius. Prieš kelias dešimtis metų šiuo-se upeliuose dar buvo žuvies. Čia miesto gy-ventojai meškeriodavo. Dabar jie virtę ne-švariais kanalais. Prie Kulpės ir Vijolės san-takos net baisu prieiti — smarvė. Rudės va-ga ištakose paversta šiukšlynu. Upeliai susiję su Rekyvos, Taisos ir Ginkūnų ežerais, ku-rių pakrantėse įrengtos šiauliečių poilsavietės. Jei įtekantys upeliai užteršti, tai ir eže-rai nešvarūs. "Tiesos" skaitytojas klausia, ką daryti? (Tiesa)

LIETUVOS PILIAKALNIAI LAUKIA GLOBOS

Pastatus galima restauruoti, kai kuriuos atstatyti. Kultūrinis sluoksnis, suardytas pil-kapis ar kitos rūšies archeologijos pamink-las neatstatomi. Šiuo metu Lietuvos archeo-logijos paminklų sąrašė 2.151 paminklas, iš jų 687 piliakalniai. Lietuvos mokslinės me-todinės kultūros paminklų apsaugos tary-bos archeologų duomenimis, apie 30 pili-aalnių būklė apgailėtina. (Tiesa)

LIETUVOJE BUVO VĖLYVAS PAVASARIS

Prieš kelis dešimtmečius buvo toks vė-lyvas pavasaris kaip šiemetinis. Labai nedrą-siai artėjo vasara. Viduryje birželio žiedai

skleidėsi labai varganai. Per pastaruosius du dešimtmečius nebuvo atvejo, kad pradžioje gegužės dar nežydėtų sodai, kad nuo baltų žiedų nelinktų alyvų šakos. Šiemet gegužės pradžioje pasirodžiusią šiltą oro bangą tuoj užgesino žvarbus šiaurys. Vėsuma pristabdė sparčiai kylančią žalumą, sulėtino gamtos budimą.

Paukščiai tiesiog gaudyte gaudė saulės šypsnį, naudojosi kiekvienu šilumos dvelkte-lėjimu. Atėjo jų tuoktuvių, lizdų krovimo metas. Didysis giminės pratęsimo instinktas nepaiso net nepalankiausių orų, įvairiausių užtvarų, gamtos pinklių. Šiemet gegužyje paukščiai ir tuoktuves kėlė, ir lizdus taisė, o dar kiti tik ką į namus sugrįžo. Vėlyvas pavasaris į paukščių gyvenimą daug įnešė paklaidų. Sujaukė įprastinę tvarką. Yra ži-noma daug atvejų, kai šiltais pavasariais vandens paukščiai — laukiai, rudagalviai kirai, gulgės jauniklius išsivesdavo balan-džio pabaigoje, gegužės pirmomis dienomis. Šį pavasarį tokio ankstyvo gyvojo derliaus nebuvo. Štai, pavyzdžiui, kad ir gulgės. Vie-nos šiaip taip sukrovė, sumeistravo lizdus, o kitos dar tik žaidė ir ruošėsi statyti namus. Vienos antys pilnas dėtis pasistatė, perėjo, o kitos skraidė porelėmis, lyg neapsispren-dusios, kažko lūkuriavo.

Žuvinto apylinkėse, gegužei įpusėjus, dar nekukavo gegutė — tai taip pat labai retas atvejis. Matyt, šalti ciklonai ir gegutę pake-liui į namus užtrukdė.

Tikram gamtos bičiuliui kiekvienas nau-jas gyvybės etapas — ar prasiskleistų ži-buoklės, ar pražystų ievos, alyvos, yra tikras džiaugsmas. Bet netrūksta ir kitokių žmo-nių. Jie laukia, kol miškas ir laukas pasi-puoš dailiausiu apdaru, kad galėtų tuo pasi-naudoti, iš to pasipelnyti. Kokie gamtoje pokyčiai, nesunkiai galima spręsti, atsidūrus prie vienos ar kitos parduotuvės. Būna mo-terų ir vyrų, o skaudžiausia, kad ir vaikų, kurie apsižvalgę traukia iš po skverno gė-lių puokštes ir ieško akimis pirkėjų. Kas jiems, kad lieka apšiurę, nudraskyti krūmai, ištryptos retų, branginamų augalų lysvės — svarbu, kad kišenėje suskamba kelios kapei-kos. (Tiesa)

Redakcijos narė Nijolė Užubalienė sega redaktoriui gėlę.

J. Tamulaiččio nuotr.

NORAS PASIPELNYTI SUGRIAUNA DAUGELIO JAUNŲ ŽMONIŲ GYVENIMĄ

Lietuvoje kas metai narkomanų daugėja. 1985 metais buvo užregistruoti 259 žmonės, vartojantys narkotikus, 216 jų jau buvo ligoniai. 1986 metais šie skaičiai padvigubėjo. Iki 1987 metų balandžio pirmos dienos Lietuvoje jau buvo užregistruota daugiau kaip 800 žmonių, vartojančių narkotines medžiagas, iš jų 355 ligoniai. Kas dešimtas Lietuvoje išaiškintas narkomanas — nepilnametis.

I Lietuvą narkotikai patenka iš Užkaukazės respublikų bei Moldavijos. Tačiau

daugiausia narkomanai juos gamina patys, vogdami iš gyventojų daržų ir sodo sklypų aguonas.

Daugiau kaip pusė narkotikų vartotojų — 18-29 metų, dar 10% — nepilnamečiai. Taigi daugiausia jauni žmonės. 16% jų — moterys. Ypač aukštas narkomanijos lygis Vilniuje, Kaune, Klaipėdoje, Panevėžyje, Druskininkuose, Šiauliuose, Ignalinos ir Trakų rajonuose. Beveik pusė narkomanų laikinai niekur nedirba. Daugiau kaip 40% — dirba, 11% — mokosi. Du procentai narkomanų turi aukštąjį išsilavinimą, 57% vidurinį ir 6% specialųjį vidurinį.

Sustabdyti narkomanijos plitimą yra daroma daug, tačiau dar nemažai ir neišspręstų klausimų. Ypač sunkiai kol kas sekasi išaiškinti ir patraukti baudžiamojon atsakomybės svarbiausius narkomanijos kaltininkus — narkotinių medžiagų pardavėjus, perpirkinėtojus, paruošėjus, lindynių lankytojus. (Tiesa)

PARAMA DAUGIAVAIKEI ŠEIMAI DAR NEPAKANKAMA

Daugiavaikės šeimos motina Elena Gaižauskienė skundžiasi, kad ji neturi šaldytuvo bei šaldymo kamaros, kuri jai būtų labai naudinga pasidėti žiemai keliasdešimt kilogramų uogų, vaisių, ilgai laikyti žuvį, mėsą. Nė viena kaimo daugiavaikė šeima neturi tokio šaldytuvo. Kur jį nusipirkti? Netgi "Zuravinką" — mašinėlę sultims spausti galima pamatyti tik loterijos laimėjimų lentelėse. Nėra mikserių, bulvėms tarkuoti mašinėlių. .. Augindama vaikus, jinai "suskalbė" dvi "Rygos" mašinas — prakiuro bako apačia. Trečia mašina, nors nesena, bet krato ir nėra patogi. Parduotuvėse būna vienas patikimas skalbimo automatas — "Viatka". Jis kainuoja 400 rublių. Jai patinka "Maliutka" — bet kur ją rasti?

Jau šešiolika metų ieško siuvimo mašinos. Moterys raginamos pačios siūti, bet kai nerandi kuo, tai skamba kaip pasityčiojimas. (Tiesa)

Skrylių tvarko JUOZAS VAIŠNYS, S.J.

DAŽNIAUSIAI PASITAIKANČIOS RAŠYBOS KLAIDOS

Prasideda mokslo metai. Moksleiviai su-
eis į klases, rašys diktantus, nebus lengva
išvengti kai kurių rašybos klaidų. Norėda-
mi palengvinti, suminėsime čia kai kuriuos
atvejus, kur dažniausiai daro klaidas ne tik
čia gimusieji moksleiviai, bet ir suaugusieji,
baigę mokslus Lietuvoje. Visa tai, ką čia
rašysime, galima rasti knygoje "Praktinė
lietuvių kalbos vartoseną", bet, kadangi ši
medžiaga ten yra išsklaidyta po visą knygą,
tai bus patogiau, jeigu ji bus sutelkta vie-
noje vietoje.

* Daug kas žodžius *gresia, grasi-
nimas* rašo su nosinėmis šaknyje, bet nosi-
nių čia nereikia. Apie nosinių rašymą žodžių
šaknyse yra tokios taisyklės:

1. Balsės *q, ę, į, ū* rašomos tose žodžių
šaknyse, kurios ilgieji balsiai kaitaliojasi su
dvibalsiais *an, en, in, un* (arba — kur yra
iškritusi *n*), pvz.: *kąsnis, kąsti* — *kanda,
kando; bręsti, bręsta* — *brendo, brandus-
lįsti, ląsta* — *lindo, lenda; rąstas, ręsti* —
renčia, rentė; siųsti — *siunčia, siuntė*. Bal-
siai, kurie kaitaliojasi su *an, en, in, un*, būna
prieš priebalsį *s*.

2. Balsės *q, ę, į* žodžių šaknyse rašomos,
kai jomis žymimi garsai giminiškuose žo-
džiuose kaitaliojasi tarpusavyje, pvz.: *grąža,
grąžtas, gręžti, grižti; tąsa, tęsti, tįsti; trą-
ša, tręšti; drąsa, drįsti*. Balsiai, kurie kaita-
lioja tarpusavyje ir žymimi nosinėmis rai-
dėmis, būna prieš priebalsius *s, š, ž*.

Balsės *q, ę* nerašomos, jei šaknyje *a* ir *e*

kaitaliojasi su *ė*, pvz.: *graso, gresia, gręsti,
drasko, dreskia, drėskė*.

3. Balsės *q, ę* žodžių šaknyse rašomos,
kai jomis žymimi garsai išlieka ilgi tiek kir-
čiuotame, tiek nekirčiuotame skiemenyje:

a. daiktavardžių ir būdvardžių šaknyse:
*qsa, qsotis, qselė; qžuolas, qžuolynas, qžuoli-
nis; žqsis, žqsinas, žqsinis; žqslai; vqšas, vq-
šelis; lęšis, lęšiukas*;

b. veiksmažodžių esamojo laiko šaknyse:
šqlu, šqli, šqla (bet *šalo*); *bqlu, bqli, bqla*
(bet *balo*); *gęstu, gęsti, gęsta* (bet *geso, už-
geso*); *tręštu, tręšti, tręšta* (bet *trešo*). Žino-
ma, nosinės rašomos ir esamojo laiko daly-
viuose bei padalyviuose: *šqląs, šqlantis, šq-
lanti; gęstąs, gęstantis, gęstanti; šqlant, gęs-
tant* ir t.t.

* Kai kurie klaidingai rašo ilgąsias bal-
ses šiuose žodžiuose: *burės, buriuoti, intri-
ga, intrigantas, klubas, mugė, vyskupas*. Čia
reikia rašyti trumpąsias balses.

* Žodžiai *filmas* ir *radijas* yra vyriško-
sios giminės.

* Žodžio *keleta* visiškai nėra. Tiek vy-
riškoje, tiek moteriškoje giminėje rašoma
keletas, pvz.: *keletas vyrų, keletas moterų*.

* Reikia atkreipti dėmesį, kad žodžiai
drumsti ir *grimzti* rašomi nevienodai — pir-
mas su *s*, antras su *z*.

* Pagaliau jau reikia įsidėmėti, kad su *j*
rašomi šie žodžiai, kurie pirmiau būdavo ra-
šomi su *i*: *bjaurus, bjaurybė, pbjuro; pjau-
ti, pjovėjas, rugpjūtis; spjauti, spjovimas,
spjaudyklė*.

Žodžių pradžioje, kur tariama *jie-*, rei-
kėtų rašyti *j*, bet dėl kai kurių praktinių
priežasčių nutarta rašyti be *j* šiuos žodžius:
ieškoti, ieva (ir *leva*), *iešmas, ietis*.

* Priesagą *-uotas* turi tie būdvardžiai, ku-
rie padaryti iš vyriškos giminės daiktavar-
džių: *miškas* — *miškuotas, gaurai* — *gau-
ruotas, plaukai* — *plaukai* — *plaukuotas*
(išimtis — *pilvotas*). Priesagą *-otas* turi
būdvardžiai, padaryti iš moteriškos giminės
daiktavardžių: *rasa* — *rasotas, spalva* —
spalvotas, derva — *dervotas*.

* Rašoma: *aukštas, rūgštus, sluoksnis*.
Jeigu šiuos žodžius rašytume pagal fonetinę
rašybą, tai visus turėtume rašyti su *k*, o jei-

gu pagal kilminę, tai su *g*. Dabar yra iš tradicijos tik *rūgštus* rašomas su *g*, o kiti du su *k*.

* Yra du panašiai rašomi žodžiai: *vytis*, *-ies*, kuris reiškia "rykštę", ir *vytis*, *-čio* — mūsų valstybės ženklas. Tad tie du žodžiai nemaišytini. *Vytis* (valstybės ženklas) taip linksniuojamas: *vytis*, *vyčio*, *vyčiui*, *vytį*, *vyliu*, *vytyje*.

* Pirmiau kai kurie mokytojai aiškindavo, kad reikia sakyti "mintinai išmokti eilėraštį", "jis jau senai čia gyvena". Tai klaidingas galvojimas. Reikia sakyti "atmintinai išmokti eilėraštį", "jis jau seniai čia gyvena". *Senai* yra prieveiksmis iš būdvardžio *senas*, pvz.: *Jis labai senai atrodo*.

* *Trukdyti* reikia rašyti ne su *g*, bet su *k*. Kai kuriose tarmėse sakoma *trukinti*, tai yra aiški šio žodžio kilmė.

Trumpai iš visur

■ Trinitorių vienuolija JAV-se, New Orleans parapijoje, surengė maldos budėjimą už persekiojamus krikščionis Lietuvoje ir kituose kraštuose. Buvo surengta paroda apie kenčiančią Bažnyčią Lietuvoje. Buvo skaitomi lietuvių sąžinės kalinių Jadvygos Bieliauskienės ir Gintauto Iešmanto laišakai iš lagerio. Iš Niujorko atvykusi Lietuvių religinės šalpos tarnautoja Marijona Skabeikienė pateikė daugiau informacijų apie sunkią dabarties lietuvių katalikų padėtį.

■ JAV-se prie atominių ginklų bandymų vietos Nevadoje Detroito vyskupas-padėjėjas Tomas Gumbleton ir pensijon išėjęs Pueblo vyskupas Charles Buswell aukojo šv. mišias, o paskiau vadovavo demonstruotojams, pereinantiems policijos draudžiamą ribą. Abudu vyskupai ir benediktinė seselė Mary Lou Kownacki drauge su kai kuriais kitais demonstruojančiais buvo areštuoti.

■ Los Angeles arkivyskupija įsteigė specialią parapiją rūpintis kurčiųjų sielovada. Jos klebonu paskirtas kurčias kun. Brian Doran. Apskaičiuojama, kad toje arkivyskupijoje yra apie 2.600 šeimų, kuriose yra kurčių.

■ Čikagos arkivyskupijoje įsteigta speciali sielovada dirbantiems komunikacijos priemonėse: spaudoje, televizijoje, radijuje. Šios pastoracijos vadovu paskirtas kun. John J. Wall, 45 m., Senosios Šv.

Patriko parapijos, esančios arti miesto centro, klebonas.

■ Jonas Paulius II gegužės 4 d. užbaigė savo penkias dienas užtrukusį lankymąsi Vokietijoje. Buvo susitikęs su kancleriu Helmuth Kohl. Savo pamoksluose smerkė religinę priespaudą Rytų Europoje. Būdamas Augsburgėje, pabrėžė krikščionių vienybės reikalą. Aplankė 9 miestus, pasakydamas 22 pamokslus. Pasmerkė tamsiuosius Hitlerio valdymo laikus. Beatifikuojant kankinę Edith Stein, iškėlė tos konvertitės ištikimumą kryžiui ir žmonijos taikai. Koelne popiežius kalbėjo į 30.000 žydų, pažymėdamas, kad E. Stein buvo ištikima žydė ir ištikima katalikė.

■ Lenkijoje religinių reikalų ministerio Adomo Lopatos vieton paskirtas griežtesnis Wladyslaw LORANC, komunistų partijos centro komiteto ideologijos skyriaus vadovas.

■ Italijoje, Conegliano Veneto vietovėje, buvo surengtas seminaras apie Lietuvą. Minint Lietuvos krikšto 600 m. sukaktį, pagrindines paskaitas skaitė Italijos LB pirm. prel. V. Mincevičius ir prof. dr. Paulius Rabikauskas, Grigaliaus universiteto Bažnytinės istorijos fakulteto dekanas.

■ Lenkijoje, Varšuvoje, policija areštavo apie 300 žmonių. Policija įsibrovė į Šv. Jono katedrą ir areštavo demonstravusius gegužės 3 d. konstitucijos dienos progą, reiškiančius laisvės siekimus.

■ Amerikos ateistų centras pritrūko lėšų ir turėjo uždaryti savo centrinės būstinės namus Texas valstijoje. Dabar jų raštinė nuomos patalpas Austin mieste, Texas valstijoje. Savo sąrašuose siųsti informacijoms turėjo 42.000 adresų, bet tas skaičius nuolat mažėja. Daug išlaidų tam sąjūdžiui susidarė, iškėlus bylas, siekiant panaikinti religinius simbolius Zion, Palatine ir Rolling Meadows miestų herbuose.

■ Moterų fondas, pavadintas Marijos skatiku, įsteigtas JAV-se. Fondo surenkamos lėšos bus naudojamos padėti parūpinti benamėms pastoges, teikti teisinę pagalbą, duoti stipendijas, paskolas studijoms, steigti moterų liturginius centrus, padėti neturtingoms moterims ir vaikams ligoje.

■ Filadelfijos kardinolui John Krol padaryta 7 valandas užtrukusi operacija sustabdyti kraujavimą viduriuose.

■ Popiežius Jonas Paulius II gegužės 18 d. sulaukė 67 metų amžiaus.

■ St. Xavier kolegija Čikagos pietuose iš Illinois aukštojo švietimo tarybos gavo 10.000 dol. paramos kalbų studijoms plėsti.

■ Aušros Vartų parapijoje, Niujorke, įsteigtas teatras, pasivadinęs Theatre of Our Lady of Vilnius.

Ruoš teatro, elektroninės muzikos, pantomimos ir kitokių renginių. Teatru vadovaus Arūnas Čiuberis, Dan McKereghan ir Linda Pakri.

■ Lietuvoje nuo gegužės 23 iki 31 dienos vyko maldos dienos už kalinamus sąžinės belaisvius.

■ Šveicarijos įtakingas laikraštis "Neue Zuercher Zeitung" paskelbė platų pranešimą apie Lietuvos Katalikų sunkumus. Pabrėžiamos ateistinių okupantų pastangos apriboti krikščionybės jubiliejaus minėjimus, ypač izoliuoti jaunimą nuo Bažnyčios įtakos.

■ Lietuvos krikšto 600 m. sukaktis visame pasaulyje daug pasitarnaus Lietuvos spaudos kėlimui spaudoje, pamoksluose, įvairiose komunikacijos priemonėse. Pvz., Vašingtone leidžiamas žurnalas "Insight" savo birželio 1 d. numeryje paskyrė net du puslapius Maxine Pollack straipsniui apie sunkią Lietuvos tikinčiųjų padėtį Sovietų okupacijoje. Prie straipsnio įdėtos net keturios spalvotos iliustracijos, kurių viena rodo Vilniaus katedrą, paverstą muziejumi.

■ Vatikane bus įsteigta pastogė benamiams, kurie dažnai praleidžia naktį ant bažnyčios laiptų. Popiežius Jonas Paulius II pakvietė tokiai pastogei, turėsiančiai 74 vietas, vadovauti Motinos Teresės įsteigto vienuolyno seseris. Užėiga bus atidaryta, artinantis žiemai. Pati Motina Teresė buvo pareiškusi norą tokią įstaigą įkurti.

■ Okupuotoje Lietuvoje dabar su Vilniumi ir Klaipėda priskaitoma tik 25.000 liuteronų ir 3.400 reformatų. Devyni liuteronų kunigai turi aptarnauti 27 parapijas. Tik vienoje Tauragėje būna pamaldos kas sekmadienį. Nepriklausomoje Lietuvoje buvo 55 liuteronų parapijos ir dar 33 parapijos Klaipėdos krašte. Reformatai turėjo 15 parapijų bei filijų. Jų skaičius siekė 15.000.

■ Filipinuose, Bacolod mieste, buvo pasikėsinimas prieš gyvybę vyskupo Antonio Yapsutko Fortich, pasižymėjusio žmogaus teisių gynimu ir varguomenės užtarimu. Nuo to laiko savanoriai pasauliečiai saugo būstinę, kur vyskupas gyvena. Pasikėsinimas nepavyko, nes mestoji granata užkliuvo už medžio.

■ Lietuvių, kalinamų dėl žmogaus teisių gynimo, skaičius dabar siekia ne mažiau kaip 36. Jų tarpe trys kunigai: Jonas Kastytis Mautlionis, Alfonsas Svarinskas ir Sigitas Tamkevičius. Dešimt buvusių sąžinės kalinių pasiuntė prašymą Gorbačioviui, kad būtų išleisti kalinamieji kunigai. Tarp pasirašiusių šį prašymą yra: Nijolė Sadūnaitė (6 metus kalinta už perrašinėjimą Liet. Kat. Bažnyčios kronikos), Mečislovas Jurevičius (nuteistas 3 metams kalėjimo už organizavimą religinės procesijos), Julius Sasnauskas (nuteistas 6½ m. kalėjimo už pogrindžio

spaudą), Jadvyga Bieliauskienė (nuteista 4 m. kalėti ir dar tremčiai už tikybos mokymą), Antanas Terleckas (6 m. kalėjimo už pogrindžio spaudą), Vytautas Skuodis (7 m. kalėjimo už pogrindžio spaudą) ir dr. Algirdas Statkevičius (7 m. psichiatrinės ligoninės). Lietuvos vyskupai dar kovo 11 d. pasiuntė prašymą, kad būtų išleisti kalinami kunigai.

■ Kinijoje komunistai laiko kalėjime vyskupą Petrą Juozapą Pan, Paoting vyskupijos valdytoją. Jis įkalintas 1934 m. ir nuteistas 10 m. kalėti už atsisakymą nutraukti ryšius su Roma. Jo sveikata silpnėja, ir yra pavojus, kad jis, kalinamas, negaudamas reikiamos mediciniškos pagalbos, gali numirti.

■ JAV-se per dvejus metus nepilnamečių mergaičių nėštumas pareikalavo 34 milijonų dolerių šalpos pinigų. Tai parodė nauja studija.

■ Lietuvoje okupantai neleidžia krikščionybės sukakties iškilnių atvirame ore. Iškilnėms parinkta Šv. Petro ir Povilo bažnyčia Vilniuje.

■ Čekoslovakijoje kun. Stefan Javorsky, 62 m., nuteistas už laikymą mišių savo bute. Teismas rado, kad jis neturėjęs valdžios leidimo laikyti mišias. Jis jau buvo nuteistas 1975 ir 1981 m., suspenduojant jį nuo kunigo pareigų už pasisakymą prieš religinę spaudą.

■ Jungtinių Tautų statistinėmis žiniomis, pasaulio gyventojų skaičius šią vasarą jau pasiekė 5 milijonus. Laimingasis kūdikis gimė Jugoslavijoje.

■ JAV vyskupai sudarė specialią komisiją rūpintą AIDS ligos nelaime ir kitomis panašiomis visuomenės nelaimėmis. Komisijos vadovas yra Covington, KY, vyskupas William Hughes.

■ JAV negrų katalikų kongresas įvyko gegužės 21-24 d. Vašingtone. Sutraukė apie 1.500 dalyvių iš 110 vyskupijų. Kongreso tema: "Mūsų sielovados vizijos plėtimas". Kongresą organizavo 10 juodųjų vyskupų JAV-se, JAV juodųjų kunigų sąjunga, JAV juodųjų seserų konferencija, JAV negrų katalikų administracijos sąjunga, Petro Claver vyčiai ir jų Moterų pagalbinis vienetas.

■ JAV vyskupų švietimo komisija planuoja persvarstyti seksualinio auklėjimo gaires, paskelbtas prieš šešerius metus. Persvarstymo reikalas iškilo, plintant AIDS ligai, daugėjant keliolikamečių motinų skaičiui ir išryškėjant nepakankamumui ligšiolinių seksualinio auklėjimo gairių.

■ Etiopijos vyskupas Kidane-Mariam Teklehaimanot, atvykęs į Niujorką, papasakojo, kad badas tame krašte sumažėjo, bet maisto trūkumas vis tiek didelis. Badaujančiai Etiopijai, kurios padėtis pablogėjo įsigalėjus marksistinei valdžiai, daug pagalbos maitinimuisi siuntė ir tebesiunčia Katalikų labdara.

■ Niujorke iš spaudos išėjo 251 psl. knyga apie naują kankinį, Lenkijoje komunistų nužudytą kun. Popieluszko. Knygos pavadinimas: "The Priest and Policeman: The Courageous Life and Cruel Murder of Father Popieluszko". Knygos autoriai — John Moody ir Roger Boyes. Kaina 17,95 dol. Kun. Popieluszko buvo nužudytas 1984 m. spalio 19 d.

■ Apie JAV katalikus studiją paruošė George Gallup, Jr., ir Jim Castelli. Knyga pavadinta "The American Catholic People: Their Beliefs, Practices and Values". Panaudojami per du dešimtmečius Gallup instituto surinktieji duomenys. Pažymima, kad JAV-se yra 52 mil. katalikų. Juose pastebimas sulėtėjimas religinės veiklos, nemažai jaunimo ir baigusių mokslus atkrinta nuo Bažnyčios, moterų tarpe pasireiškia maištingų nuomonių, katalikai darosi labiau pasiturintieji ir labiau konservatyvūs. Bet apskritai katalikybės vaizdas JAV-se yra optimistiškas. Tik vienoj Brazilijoje yra didesnis katalikų skaičius, kaip JAV-se, kitas valstybes katalikų skaičiumi Amerika pralenkia.

■ Popiežiaus Jono Pauliaus II per televiziją kalbamas rožančius birželio 6 d. sujungė visą pasaulį, visus penkis kontinentus. Buvo panaudoti 18 erdvės skriejantieji satelitai, 75 kameros 17-je kraštų. Prie tų televizinių transliacijų dirbo apie 1000 techninio personalo. Tai buvo padaryta, pradedant Marijos metus, prasidėjusius Sekminėse, birželio 17 d. Transliacijas koordinavo Londono specialistai. Buvo kalbama įvairiomis kalbomis. Prie to buvo prijungta meditacija, perteikta penkiomis kalbomis, jų tarpe ir rusų kalba. **Amerikos Balsas** šias iškilmingas maldas perdavė už geležinės uždangos. Šių transliacijų išlaidas apmokėjo įvairių fondų aukos.

■ Šiomet sueina 50 metų nuo to laiko, kai popiežius Pijus XI paskelbė encikliką "Mit brennender Sorge", kuria pasmerkė nacių antireliginę dvasią Vokietijoje. Pasaulis encikliką priėmė kaip nacionalsocialistinės ideologijos klaidų iškėlimą. Ši enciklika buvo paskelbta dveji metai prieš Antrojo pasaulinio karo pradžią.

■ Vokietijos krikščionių demokratų grupės delegacija, sudaryta iš Europos parlamento narių, pakviesta Aukščiausiojo Sovieto, lankėsi Maskvoje. Delegacijos pirmininkas — dr. Egon Kleps, Europos parlamento vadovybės narys. Delegacija pasitarimuose turėjo progos iškelti religinės laisvės reikalus.

■ Brazilijoje buvo nužudytas jėzuitas brolis misioninkas Canas Costa, 48 m. Gegužės 22 d. buvo rastas nudurtas prie Juruenos upės. Prievartos veiksmai prasidėjo, kai į tolimus neapgyventus rajonus buvo atgabenti neindėnai gyventojai.

■ Lietuvių religinė šalpa — Liet. informacijų centras atidarė savo skyrius Vašingtone ir Romoje. Informacijų perdavimui naudojamas teleksas, telefonas.

■ Romos miestas paskelbė garbės piliečiu buvusį Vatikano tarnautoją prel. J.P. Carolę, 74 m. Jis II pasaulinio karo metu daug padėjo benamiams jaunuoliams ir gelbėjo žydus.

■ Austrijos prezidentą Kurt Waldheim birželio 25 d. specialioje audiencijoje priėmė popiežius Jonas Paulius II. Pasikalbėjimas tęsėsi 35 min. Žydai prieš šią audienciją reiškė protestą. Popiežius Waldheimą pasveikino kaip pasišventusį saugumui ir taikai.

■ Prie Filipinų kardinolo Manilos arkivyskupo Jaime Sin rezidencijos birželio 25 d. sprogo bomba. Pora žmonių sužeista. Kardinolas tuo metu buvo raštinėje, sprogo nė nepajuto.

■ Vilniuje, kaip skelbia ten apsilankęs "Politika" laikraščio atstovas A. Krzeminski, veikia 11 katalikų bažnyčių, 8 cerkvės ir viena sinagoga.

■ Aušros Vartai Vilniuje, drauge su Šv. Teresės šventove, pagrindinai atnaujinti. Tuo rūpinosi klebonas, Vilniaus vyskupijos valdytojas kun. Algirdas Gutauskas, padedamas komiteto.

■ Dr. Bernard Nathanson pasakė kovotojų konvencijoje prieš negimusį kūdikių žudymą, kad jis paskelbė pasninką — gyvens tik skysčiais, kol nebus priimti griežti įstatymai prieš negimusį kūdikių žudymą. Konvencija buvo sušaukta New Orleans, joje buvo 1.500 dalyvių iš visų JAV. Dr. Nathanson konvencijoje parodė filmą prieš negimusį kūdikių žudymą. Anksčiau jis pats buvo tą klaidą daręs.

■ Nuo mirties poeto Juliaus Janonio, žuvusio po traukinį 1917 m. Petrapily, šiomet suėjo 70 metų. Jo sesuo Emilija liudija, kad jis buvo tikintis. Išvykdamas į Petrapilį, išsivežė ir Šv. Raštą. Kartą pamatęs gėlėmis nusėtą lauką, jis pasakė: "Kas kitas jas galėjo sutverti, jeigu ne Dievas".

■ Popiežius Jonas Paulius II birželio 19 d. paskelbė laišką, adresuotą Lietuvos vyskupų konferencijos pirm. arkiv. L. Poviloniui. Laišką išsiuntinėjo visiems pasaulio vyskupsams. Jame pareiškia, kaip rūpinasi Lietuva ir Bažnyčia Lietuvoje. Pasaulio vyskopus ragina užtarti katalikišką Lietuvą dabartiniuose jos sunkumuose. Primena savo ankstyvesnį raginimą melstis už Lietuvą, šiomet švenčiančią 600 metų krikščionybės jubiliejų. Primena krikščionybės įvedimo istoriją, pažymi krikščionybės svarbą lietuvių tautai, iškelia gyvą lietuvių tikėjimą. Primena šv. Kazimierą, palaimintąjį arkiv. J. Matulaitį. Pažymi, kad Lietuva yra jam arti širdies.

Juoz. Pr.

Nuoširdi padėka “LAIŠKŲ LIETUVIAMS” rėmėjams

500 dol. aukojo Gražina Gudaitytė-Liautaud.

30 dol. aukojo Gediminas ir Elena Rugieniai.

20 dol. aukojo L. Normantas.

15 dol. aukojo L. Bildušas.

Po 10 dol. aukojo: L. Griniūtė, M. Vinkšnaitienė, prel. J. Kučingis, M. Abrozaitienė, O. Jusienė, J. Naikelis.

8 dol. aukojo L. Bajorūnas.

Po 5 dol. aukojo: K. Eigėlienė, M. Jasiulevičius, V. Krasauskas, J. Gasperas, O. Alkas, S. Vaškys, F. Gresiuūtė, V. Kazlauskas, B. Petrošius, E. Vilitienė, J. Pupininkas, J. Jurkūnas, M. Kuras, J. Povilaitienė, E. Vainienė, S. Budrys, V. Sinkevičius.

Po 4 dol. aukojo: M. Kudirkienė, P. Urbutis.

3 dol. aukojo S. Galisienė.

Po 2 dol. aukojo: J. Nevulis, O. Nagelė, E. Nemickienė, R. Petronienė, B. Kuslikis, R. Balsys, S. Kananavičius.

“LAIŠKŲ LIETUVIAMS” KONKURSAS

Ateinančių metų konkurso temos bus pusiau laisvos. Suaugusieji rašys kokia nors pačių pasirinkta tema, kad straipsnis tiktų į “Šeimos” skyrių. Jaunimas rašys savo pasirinkta tema, kad straipsnis tiktų į “Jaunimo” skyrių. Plačiau apie konkursą parašysime vėliau. Straipsniai turės pasiekti redakciją iki 1988 m. kovo mėn. 1 dienos.

Premijoms jau turime pakankamai mecenatų. Savo aukas konkurso premijoms yra jau įteikę šie asmenys: dr. Albina Prunskienė — 400 dol., Gražina Gudaitytė-Liautaud — 250 dol., Jūrų skaučių “Nerijos” tunto “Nendrių” įgula — 200 dol., Skautų filisterių Čikagos skyrius — 100 dol. Pasižadėję aukoti šie asmenys: Vanda Prunskienė — 200 dol., Ona Siiliūnienė — 200 dol., Stefanija Rudokienė — 100 dol., Regina Andrijauskienė — 100 dol., Jadvyga ir Bronius Jankauskai — 100 dol.

Tad konkurso premijoms turėsime 1650 dol. Visiems mecenatams nuoširdi padėka.

LAIŠKAI LIETUVIAMS — Tėvų Jėzuitų leidžiamas religinės ir tautinės kultūros mėnesinis žurnalas. Redaktorius — Juozas Vaišnys, S.J. Redaktoriaus pavaduotojas — Antanas Saulaitis, S.J. Redakcijos nariai: Danutė Bindokienė, Algirdas Grigaitis, Vytautas Kasniūnas, Nijolė Užubalienė, Gediminas Vakarlis. Administratorė — Aleksandra Likanderienė. Adresas: 2345 West 56th Street, Chicago, IL 60636. Telef. 312—737-8400. Nekaltai Pradėtosios Švenč. M. Marijos seserų spaustuvė, Putnam, Connecticut 06260. Metinė prenumerata — 10 dol., atskiras numeris — 1 dol.